

ΑΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ
ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΜΑΡΚΟΥ ΑΛΝΤΑ
Α.Μ.: 10548

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΔΙΑΚΟΜΙΧΑΛΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ

ΠΡΕΒΕ ΖΑ, 2014

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή

Τόπος, Ημερομηνία

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

2. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

3. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η επιλογή του τμήματος για προπτυχιακές σπουδές αποτελεί την πιο σημαντική απόφαση που ίσως επηρεάσει και την μετέπειτα επαγγελματική πορεία ενός ανθρώπου. Με ποια όμως κριτήρια αποφασίζουν οι φοιτητές το τμήμα των προπτυχιακών τους σπουδών; Το ερώτημα αυτό προσπαθεί να ερευνήσει η παρούσα πτυχιακή εργασία η οποία χωρίστηκε σε πέντε κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύεται τι είναι εκπαίδευση και πώς διαρθρώνεται το ελληνικό εκπαιδευτικό μας σύστημα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο μελετώνται οι θεωρίες των Holland, Super, Saviscas και Krumholtz για την επιλογή επαγγέλματος. Μέσα από αυτές τις θεωρίες θα ερευνήσουμε ποια είναι τα κριτήρια επιλογής τμήματος σπουδών καθώς ο επαγγελματικός προσανατολισμός πορεύεται με την επιλογή σχολής.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύονται οι παράγοντες που επηρεάζουν τον φοιτητή στην απόφασή του για την επιλογή σχολής και τμήματος.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρατίθενται έρευνες που έχουν γίνει, οι οποίες μας δείχνουν διαχρονικά ποια είναι εκείνα τα κριτήρια που θέτουν οι φοιτητές ώστε να επιλέξουν μία σχολή.

Τέλος, στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο πραγματοποιούμε μία προσωπική έρευνα που έγινε σε φοιτητές του ΤΕΙ Πρέβεζας και ΤΕΙ Πειραιά.

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω πάρα πολύ τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Διακομιχάλη ο οποίος με βοήθησε πολύ στο να ολοκληρώσω αυτήν την πτυχιακή εργασία, και που χωρίς τη συνεχή επίβλεψή του δεν θα μπορούσα να καταγράψω τα αποτελέσματα της έρευνας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	iv
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	2
1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
1.2. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΩΣ ΑΓΑΘΟ	2
1.3. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	4
1.4. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΜΕΛΕΤΗ ΘΕΩΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ .	13
2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13
2.2. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ JOHN L. HOLLAND	14
2.3. ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ DONALD E. SUPER.....	15
2.4. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ MARK L. SAVICKAS	18
2.5. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ JOHN KRUMBOLTZ.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ	21
3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	21
3.2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	21
3.3. Η ΑΨΙΔΑ ΤΩΝ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ	24
3.4. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΩΣ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ	26
3.5. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΕΡΕΥΝΕΣ.....	35
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	35

4.2. ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ	35
4.3. ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΦΥΛΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ	38
4.4. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ALCO	43
4.5. ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ: ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΕΙ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	47
5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	47
5.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	48
5.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	58
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	63
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Κριτήρια για τους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου	48
Πίνακας 2: Κριτήρια για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά	49
Πίνακας 3: Υποκριτήρια των Ακαδημαϊκών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου.....	50
Πίνακας 4: Υποκριτήρια των Ακαδημαϊκών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά.....	51
Πίνακας 5: Υποκριτήρια των Οικονομικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου.....	52

Πίνακας 6: Υποκριτήρια των Οικονομικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά.....	53
Πίνακας 7: Υποκριτήρια των Προσωπικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηλείου.....	54
Πίνακας 8: Υποκριτήρια των Προσωπικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά.....	55
Πίνακας 9: Υποκριτήρια των Πληροφόρηση - Ενημέρωση παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηλείου.....	56
Πίνακας 10: Υποκριτήρια των Πληροφόρηση - Ενημέρωση παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά.....	57
Πίνακας 11: Συγκεντρωτικά υποκριτήρια επιλογής τμήματος για προπτυχιακές σπουδές φοιτητών ΤΕΙ Ηλείου.....	59
Πίνακας 12: Συγκεντρωτικά υποκριτήρια επιλογής τμήματος για προπτυχιακές σπουδές φοιτητών ΤΕΙ Πειραιά.....	61

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Η δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος χρονικής περιόδου 1834-1929.....	7
Διάγραμμα 2: Η δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος χρονικής περιόδου 1929 - 1976.....	7
Διάγραμμα 3: Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα.....	9
Διάγραμμα 4: Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα κατά το 1998.....	10
Διάγραμμα 5: Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και το σύστημα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης και κατάρτισης.....	12
Διάγραμμα 6: Η επαγγελματική αποκατάσταση καθορίζει τις σπουδές.....	45
Διάγραμμα 7: Κριτήρια για τους φοιτητές του ΤΕΙ Ηλείου.....	48
Διάγραμμα 8: Κριτήρια για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά.....	49

Διάγραμμα 9: Υποκριτήρια των Ακαδημαϊκών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου.....	50
Διάγραμμα 10: Υποκριτήρια των Ακαδημαϊκών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά.....	51
Διάγραμμα 11: Υποκριτήρια των Οικονομικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου.....	52
Διάγραμμα 12: Υποκριτήρια των Οικονομικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά.....	53
Διάγραμμα 13: Υποκριτήρια των Προσωπικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου.....	54
Διάγραμμα 14: Υποκριτήρια των Προσωπικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά.....	55
Διάγραμμα 15: Υποκριτήρια των Πληροφόρηση - Ενημέρωση παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου.....	56
Διάγραμμα 16: Υποκριτήρια των Πληροφόρηση - Ενημέρωση παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά.....	57
Διάγραμμα 17: Συγκεντρωτικά υποκριτήρια επιλογής τμήματος για προπτυχιακές σπουδές φοιτητών ΤΕΙ Ηπείρου.....	60
Διάγραμμα 18: Συγκεντρωτικά υποκριτήρια επιλογής τμήματος για προπτυχιακές σπουδές φοιτητών ΤΕΙ Πειραιά.....	62

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Η αρίδα των καθοριστικών παραγόντων της σταδιοδρομίας.....	25
---	----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία εκατό χρόνια τα κριτήρια επιλογής τμήματος πανεπιστημιακής σχολής έχουν επηρεαστεί από (Amundson et all, 2008):

- Τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.
- Το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τα άτομα με σωματική αναπηρία και τους διανοητικά πάσχοντες.
- Τις οικονομικές απαιτήσεις και ανάγκες για εναρμόνιση των ανθρώπων με τις διαθέσιμες ευκαιρίες απασχόλησης στη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης της δεκαετίας του 1930.
- Την εθνική άμυνα στις δεκαετίες του 1940 και του 1950.
- Τον εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης, τα πολιτικά δικαιώματα, τα δικαιώματα των γυναικών και τις επαγγελματικές ευκαιρίες στα προγράμματα της «Μεγάλης Κοινωνίας» της δεκαετίας του 1960.
- Τη μέριμνα για την ισότητα και για τους πληθυσμούς με ειδικές ανάγκες σε ένα κλίμα οικονομικής λιτότητας στη δεκαετία του 1970.
- η μετάβαση από τη βιομηχανική στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία που βασίζεται στην πληροφορία και από το στρατιωτικό στον οικονομικό ανταγωνισμό μεταξύ των εθνών στις δεκαετίες του 1980 και του 1990.

Η διαμόρφωση της τελικής απόφασης του μαθητή φαίνεται ότι γίνεται στην τελευταία τάξη του Λυκείου, όμως στην πράξη αρχίζει πολύ νωρίτερα. Ο Whright (2005) εξετάζοντας τη λήψη απόφασης των νέων για περαιτέρω σπουδές, διαπιστώνει ότι το πρόβλημα των σπουδών απασχολεί τους νέους ηλικίας 14-19 ετών και περιγράφει αυτή τη χρονική περίοδο ως μεταβατική. Σε αυτή τη φάση της ζωής τους οι νέοι επηρεάζονται σε μικρό ή μεγάλο βαθμό από διάφορους παράγοντες επίσης μικρής ή μεγάλης σημασίας (Ναυτική Εκπαίδευση, 2010).

Η ηλικία των 17 ετών είναι το κομβικό σημείο για τους Έλληνες μαθητές γιατί καλούνται τότε να πάρουν την τελική τους απόφαση: αν θα εργαστούν ή αν θα συνεχίσουν τις σπουδές τους και σε αυτήν την περίπτωση να απαντήσουν στο κρίσιμο ερώτημα της επιλογής γνωστικού πεδίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για να είμαστε σε θέση να μελετήσουμε τα κριτήρια με τα οποία οι Έλληνες μαθητές επιλέγουν τις προπτυχιακές τους σπουδές, πρέπει πρώτα να διερευνήσουμε ποιος είναι ο σκοπός της εκπαίδευσης και εάν το σχολείο αποτελεί ένα κοινωνικό δημιούργημα και ένας θεσμός του κράτους. Τέλος, για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε καλύτερα τις επιλογές των μαθητών μελετάμε το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, την εξέλιξή του και τη διάρθρωσή του.

1.2. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΩΣ ΑΓΑΘΟ

Η εκπαίδευση με την ευρεία έννοια περιλαμβάνει όλες τις δραστηριότητες που έχουν σκοπό την επίδραση με συγκεκριμένο τρόπο στη σκέψη, στο χαρακτήρα και στη σωματική αγωγή του ατόμου. Από τεχνικής πλευράς, με τη διαδικασία της εκπαίδευσης αποκτώνται συγκεκριμένες γνώσεις, αναπτύσσονται δεξιότητες και ικανότητες και διαμορφώνονται αξίες (ηθική, ειλικρίνεια, ακεραιότητα χαρακτήρα, αίσθηση του δικαίου, αφοσίωση, επαγγελματισμός, υπευθυνότητα, κ.λπ.). Η εκπαίδευση γίνεται με βάση συγκεκριμένες μεθόδους (θεωρητική διδασκαλία, επίδειξη, ανάθεση εργασιών, πρακτική εξάσκηση, κ.λπ.), σε ένα ειδικά σχεδιασμένο πρόγραμμα, με συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους και είναι οριοθετημένη χρονικά. Η λέξη προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα εκπαιδεύω που σημαίνει ανατρέφω από παιδική ηλικία, μορφώνω, διαπαιδαγωγώ (www.eleikepedia.gr).

Οι σκοποί της εκπαίδευσης διαφέρουν από χώρα σε χώρα και από εποχή σε εποχή. Η σύγχρονη εκπαίδευση δεν έχει ξεκαθαρισμένους σκοπούς λόγω της γρήγορης ανάπτυξης, παρόλα αυτά γίνονται γενικώς αποδεκτοί οι παρακάτω σκοποί:

- 1) Ο σχηματισμός του χαρακτήρα, που θα βοηθήσει τους νέους στις σχέσεις τους με τους συνανθρώπους τους.
- 2) Η ανάπτυξη της ευφυΐας.
- 3) Η μετάδοση και ίσως η βελτίωση της εθνικής κουλτούρας.
- 4) Ο εφοδιασμός των νέων με γνώσεις και δεξιότητες ανάλογα με τις ικανότητές τους, ώστε να κερδίσουν τα απαραίτητα για τη ζωή και να συμβάλλουν στην περαιτέρω ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας.
- 5) Η προσπάθεια να γίνουν οι νέοι ικανοί να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες.

Επιπλέον, ο D.J. O'Connor λέει ότι οι σκοποί της εκπαίδευσης πρέπει να είναι (www.eleikepedia.gr):

- 1) Να εφοδιάσει τους ανθρώπους με τις βασικές δεξιότητες (π.χ. ανάγνωση, γραφή, αριθμητική) που τους χρειάζονται: α) για να πάρουν τη θέση τους στην κοινωνία και β) να αναζητήσουν περισσότερη γνώση.
- 2) Να τους εφοδιάζει με επαγγελματική κατάρτιση που θα τους βοηθήσει να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα της ζωής.
- 3) Να τους ξυπνήσει το ενδιαφέρον και την αγάπη για γνώσεις.
- 4) Να τους κάνει να αποκτήσουν κριτική σκέψη.
- 5) Να τους φέρει σε επαφή με την κουλτούρα και τα επιτεύγματα του ανθρώπου και να τους εξασκήσει, ώστε να τα εκτιμούν.
- 6) Η ηθική εξύψωση του ατόμου, η ανάπτυξη ηθικής συνείδησης και ήθους.

Οι σκοποί αυτοί δείχνουν ότι η εκπαίδευση είναι μια διαδικασία ουδέτερη και αυτόνομη, που δεν έχει καμία σχέση με το δογματισμό και τους αυταρχικούς τρόπους διδασκαλίας και που αποβλέπει στην ανάπτυξη των αναλυτικών και συνθετικών ικανοτήτων του ατόμου. Ωστόσο, μπορεί να θεωρηθεί ως καταναλωτικό αγαθό όταν

η γνώση που αποκτά το άτομο προάγει την ικανότητά του να (Παπακωνσταντίνου, 2003):

1. Αναπτύσσεται πνευματικά, συναισθηματικά και κοινωνικά.
2. Σκέφτεται κριτικά και συλλογιστικά.
3. Αποκτά εργαλεία και βασικές δεξιότητες.
4. Εκτιμά την πνευματική του κληρονομιά.
5. Αναπτύσσει μια θετική στάση προς την οικογένεια, το έθνος και τον κόσμο και
6. δαπανά συνετά τον ελεύθερο χρόνο του.

1.3. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Η κοινωνία δημιούργησε μια σειρά από επιμέρους θεσμούς που αποσκοπούν στην ικανοποίηση και στη ρύθμιση των κοινωνικοπολιτισμικών αναγκών του ανθρώπου (Κωνσταντίνου 1994). Η εκπαίδευση θεωρείται βασικός πυλώνας κάθε οργανωμένης κοινωνίας και αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς κοινωνικοποίησης του ατόμου. Η καθιέρωση του σχολικού θεσμού είναι συνυφασμένη με την κατοχύρωση του δικαιώματος του ανθρώπου για εκπαίδευση και με την αντίστοιχη υποχρέωση των κρατών να παρέχουν στους πολίτες τους μορφωτικά αγαθά, διευρύνοντας συνεχώς τις προσφερόμενες εκπαιδευτικές ευκαιρίες (Χατζηπαναγιώτου, 2003).

Ως προϊόν της κοινωνικής εξέλιξης των πολιτισμών, το σχολείο αποτελεί ένα κοινωνικό δημιούργημα, που είτε προέκυψε για να ικανοποιηθούν βασικές κοινωνικές ανάγκες, είτε επιβλήθηκε για να ρυθμιστούν αυτές οι κοινωνικές ανάγκες.

Η εμφάνιση του σχολείου τοποθετείται χρονικά στο σημείο εκείνο που η πολιτισμική εξέλιξη μιας χώρας ή ενός έθνους επιβάλλει τη μεθοδευμένη προετοιμασία της νέας γενιάς ούτως ώστε να είναι προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις ανάγκες και τα προβλήματα του κοινωνικού συνόλου (Ξωχέλλης, 1991).

Το σχολείο ως θεσμός, με την κοινωνική αποστολή που έχει, αποτελείται από τα υποσυστήματα (μαθητές, γονείς, σύλλογος διδασκόντων, κοινωνικό περιβάλλον), τα οποία χαρακτηρίζει μια δυναμική αλληλεξάρτηση. Επίσης λειτουργεί στα πλαίσια ενός δεδομένου νομοθετικού πλαισίου και επιδιώκει την πραγμάτωση των στόχων (εκμάθηση συγκεκριμένων γνώσεων, δημιουργική ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών), αφού η βασική προσδοκία της κοινωνίας είναι η εκπαίδευση των μαθητών. Το σημερινό Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αποτελείται από τρεις βαθμίδες: την πρωτοβάθμια, τη δευτεροβάθμια, και την τριτοβάθμια, η κάθε μια εκ των οποίων έχει τη δική της λειτουργία και οργάνωση.

Οι περισσότεροι θεσμοί, συμπεριλαμβανομένου και του σχολείου, είναι καλά οργανωμένες κοινωνικές οντότητες, οι οποίες για να εκπληρώσουν τους σκοπούς τους υποστηρίζονται από ένα νομικό πλαίσιο. Το πλαίσιο αυτό περιλαμβάνει πολλές διατάξεις και ρυθμίσεις. Όλες αυτές οι ρυθμίσεις και οι διατάξεις ενεργοποιούνται μέσα από μια σειρά νόμων, διαταγμάτων και εγκυκλίων που επιβάλλει το Σύνταγμα της χώρας.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το Σύνταγμα της χώρας μας:

- Η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του κράτους και έχει σκοπό την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλασή τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες.
- Τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης δεν μπορεί να είναι λιγότερα από εννέα (9).
- Όλοι οι Έλληνες έχουν δικαίωμα δωρεάν παιδείας, σε όλες τις βαθμίδες της, στα κρατικά εκπαιδευτήρια. Το κράτος ενισχύει τους σπουδαστές που διακρίνονται, καθώς και αυτούς, που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία, ανάλογα με τις ικανότητές τους (άρθρο 16, παρ. 2, 3 και 4 του Συντάγματος).

Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι το σχολείο αποτελεί τη βασική εκπαιδευτική και λειτουργική οργανωτική μονάδα του εκπαιδευτικού μας συστήματος, καθώς δρα μέσα στον κοινωνικό χώρο, βασίζεται σε ένα σύνολο αρχών και κανονισμών και επιδιώκει συγκεκριμένους στόχους.

Αυτό που κάνει μια σχολική μονάδα ξεχωριστή, από οποιονδήποτε άλλον οργανισμό, είναι η πολλαπλότητα με την οποία μπορεί να ερμηνευτεί ο σκοπός ύπαρξής της. Όλοι θα συμφωνούσαν ότι ο σκοπός ενός εκπαιδευτικού οργανισμού είναι η παροχή εκπαίδευσης. Όμως, η ίδια η έννοια της εκπαίδευσης είναι τόσο ευρεία που είναι δύσκολο να τεθούν οι βασικοί της στόχοι, εάν δηλαδή είναι η παροχή γνώσεων, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η μετάδοση ηθικών αξιών, η πνευματική ωρίμανση, η σωματική ανάπτυξη, ή η κοινωνικοποίηση.

Ωστόσο, το σχολείο θεωρείται τόσο από κοινωνιολογική όσο και από παιδαγωγική άποψη κοινωνικός θεσμός και ειδικότερα παιδαγωγικός οργανισμός (Κωνσταντίνου, 1994). Μέσα σ' αυτό επιδιώκεται, κατά κύριο λόγο, η μεταβίβαση γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων στις νεότερες γενιές. Η επιδίωξη αυτή επιτυγχάνεται με βάση τις διαδικασίες της διδασκαλίας και της κοινωνικοποίησης, γι' αυτό και το σχολείο αποκαλείται εκπαιδευτικός οργανισμός ή οργανισμός μάθησης (Χατζηπαναγιώτου, 2001).

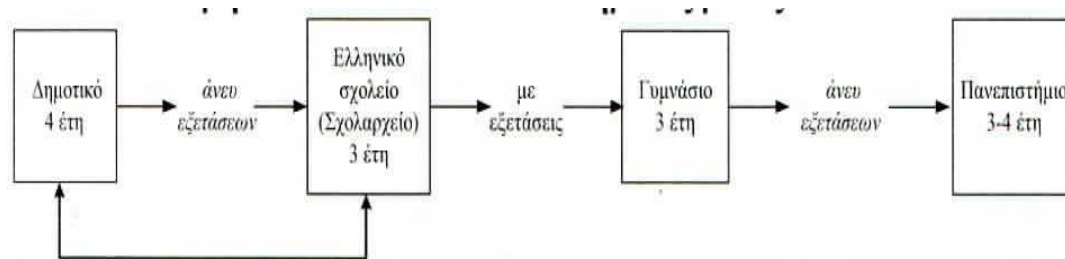
Οι σκοποί του σχολείου είναι καθορισμένοι με ειδικές ρυθμίσεις οι οποίοι βρίσκονται στο άρθρο 1 του Νόμου 1566/85 του Συντάγματος. Υλοποιούνται, ανάλογα με τις λειτουργίες του, μέσα από σχεδιασμένους και σκόπιμους κανόνες και δράσεις, οι οποίοι είναι διαφορετικοί κάθε φορά, ανάλογα με την περίπτωση. Όλη αυτή η διαδικασία του προγραμματισμού των δράσεων της σχολικής μονάδας είναι σημαντική γιατί βοηθάει στην αποτελεσματική λειτουργία της, διευκολύνει το έργο των εκπαιδευτικών, αξιοποιώντας με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τους διαθέσιμους πόρους, τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό.

1.4. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η διάρθρωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος τα τελευταία χρόνια προσεγγίζει ικανοποιητικά την αντίστοιχη των αναπτυγμένων χωρών (Παπαηλίας, 2002).

Όπως παρατηρούμε και από το παρακάτω διάγραμμα, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα από το 1834 έως και το 1929 περιελάμβανε το δημοτικό, το Σχολαρχείο, το Γυμνάσιο και το Πανεπιστήμιο και η φοίτηση ήταν υποχρεωτική μόνο στις δύο πρώτες βαθμίδες.

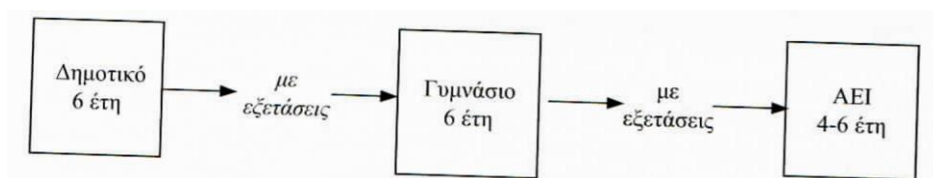
Διάγραμμα 1: Η δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος χρονικής περιόδου 1834-1929

ΠΗΓΗ: Παπαηλίας Θ., (2002) Εκπαιδευτικό σύστημα και αγορά εργασίας.

Κατά τη χρονική περίοδο 1929 – 1976 η υποχρεωτική εκπαίδευση ήταν εξαετής, περιελάμβανε το Δημοτικό (Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση) ενώ η εισαγωγή στο εξαετές γυμνάσιο γινόταν κατόπιν εισαγωγικών εξετάσεων (Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση). Εξετάσεις επίσης γινόταν για την εισαγωγή στις Πανεπιστημιακές σχολές.

Διάγραμμα 2: Η δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος χρονικής περιόδου 1929 - 1976

ΠΗΓΗ: Παπαηλίας Θ., (2002) Εκπαιδευτικό σύστημα και αγορά εργασίας.

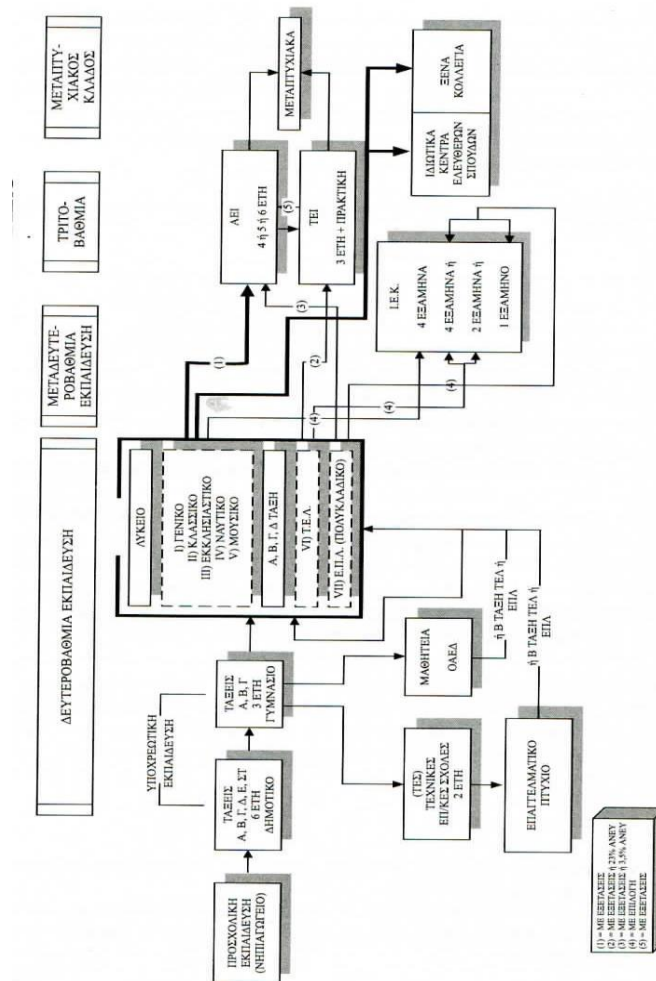
Κατά τη χρονική περίοδο 1976 – 1998 η εκπαίδευση αποτελούταν από το εξαετές δημοτικό και το τριετές γυμνάσιο. Η μία δυνατότητα που είχε ο κάτοχος

απολυτηρίου Γυμνάσιου, ήταν η εγγραφή είτε στις Τεχνικές Επαγγελματικές Σχολές (ΤΕΣ) είτε στις Σχολές Μαθητείας ΟΑΕΔ διετούς και τριετούς φοίτησης αντίστοιχα. Αυτοί οι απόφοιτοι, ως κάτοχοι επαγγελματικού πτυχίου, μπορούσαν να απευθυνθούν στην αγορά εργασίας ή να εγγραφούν στην Δευτέρα τάξη των Τεχνικών – Επαγγελματικών Λυκείων (ΤΕΛ) ή των Πολυκλαδικών (ΕΠΛ).

Μία άλλη δυνατότητα που υπήρχε για συνέχιση των σπουδών μετά το Γυμνάσιο, αφορούσε στην εγγραφή σε κάποιο τύπο Λυκείου, η διάρκεια σπουδών του οποίου ήταν τριετής. Σχετική εξαίρεση αποτελούσαν ορισμένοι κλάδοι του Πολυκλαδικού, στους οποίους υπήρχε επιπρόσθετη 6μηνη ή ενός έτους ειδικότητα (Δ' Τάξη) (Παπαηλίας, 2002).

Η μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση περιελάμβανε τα δημόσια και ιδιωτικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ). Η εισαγωγή γινόταν με επιλογή (μόρια) και η διάρκεια σπουδών ήταν 4 εξάμηνα. Οι απόφοιτοι ΤΕΛ και ΕΠΛ, εφ' όσον ακολουθούσαν ειδικότητα αντίστοιχη με αυτή που αποκτούσαν, ελάμβαναν πτυχίο σε δύο εξάμηνα. Η διάρκεια κατάρτισης μειωνόταν σε ένα εξάμηνο, όταν επρόκειτο για άτομα που είχαν επιπρόσθετα παρακολουθήσει την ειδίκευση στα ΕΠΛ (Δ' τάξη) (Παπαηλίας, 2002).

Διάγραμμα 3: Το εκπαιδευτικό σύστημα στην Ελλάδα

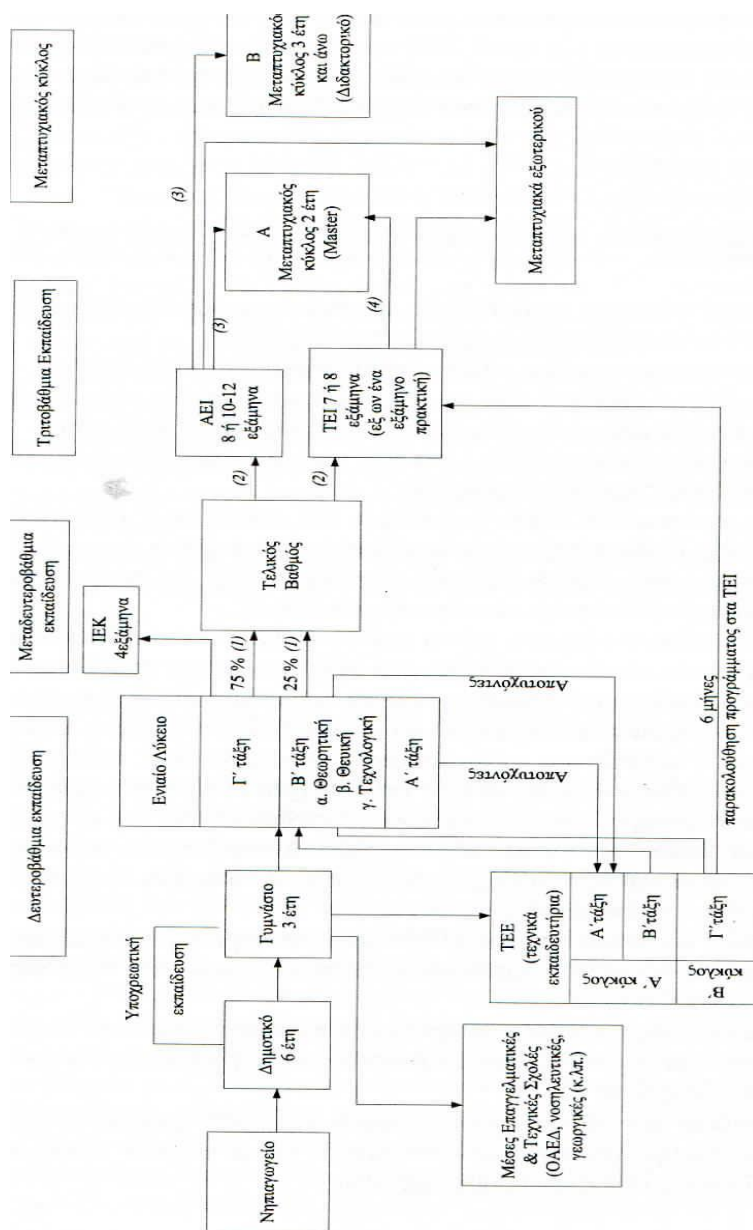
ΠΗΓΗ: Παπαηλίας Θ., (2002) Εκπαιδευτικό σύστημα και αγορά εργασίας.

Η Τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ). Η εισαγωγή στις σχολές των παραπάνω ιδρυμάτων πραγματοποιούνται μέσω των γενικών εξετάσεων από τα Λύκεια.

Το 1998 έγινε μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που στόχο της είχε την ελεύθερη πρόσβαση μέσω της κατάργησης των εισαγωγικών εξετάσεων. Η δομή που καθιερώνει αυτή η νέα προσπάθεια αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 4: Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα κατά το 1998

ΠΗΓΗ: Παπαλίας Θ., (2002) Εκπαιδευτικό σύστημα και αγορά εργασίας.

Οι διαφορές είναι οι εξής (Παπαλίας, 2002):

- Καταργούνται οι διάφορες μορφές Λυκείου (ΤΕΛ, ΕΠΑ, Γενικό κλ.π. και αντ' αυτού δημιουργείται το Ενιαίο Λύκειο.
- Καταργούνται οι ΤΕΣ και στη θέση τους συστήνονται τα ΤΕΕ (Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια) τα οποία βρίσκονται όμως σε αναβαθμισμένο επίπεδο σε σχέση με τις ΤΕΣ.

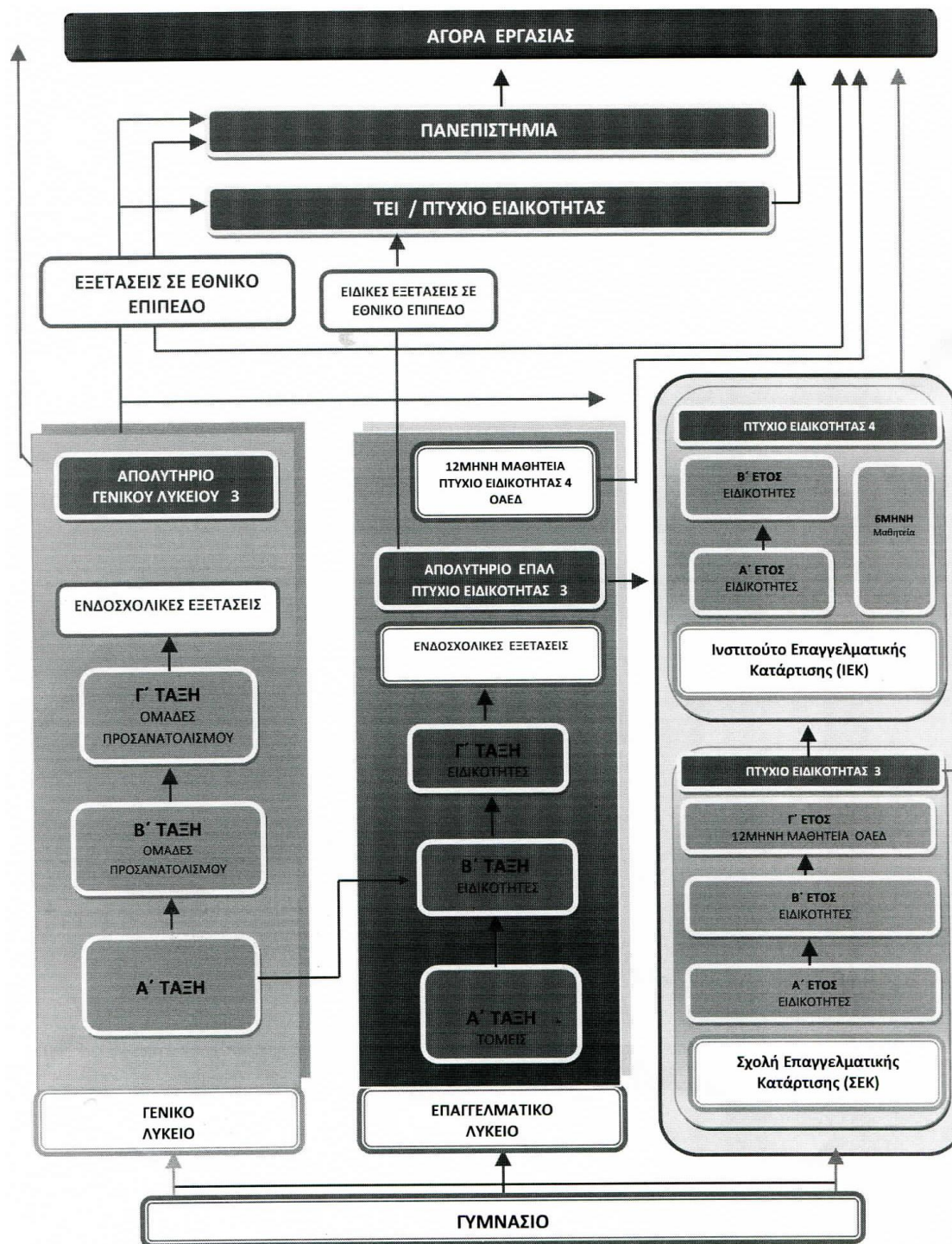
Στο παρακάτω διάγραμμα αποτυπώνεται το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα σήμερα και το σύστημα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης και κατάρτισης. Όπως παρατηρούμε, μετά το Γυμνάσιο οι βαθμίδες εκπαίδευσης είναι τρεις:

1. Γενικό Λύκειο: όπου με ενδοσχολικές εξετάσεις ο μαθητής λαμβάνει το απολυτήριο με το οποίο μπορεί να βγει στην αγορά εργασίας.
2. Επαγγελματικό Λύκειο: όπου ο μαθητής με ενδοσχολικές εξετάσεις λαμβάνει το απολυτήριο και το πτυχίο ειδικότητας 3 και στη συνέχεια με 12 μαθητεία λαμβάνει το πτυχίο ειδικότητας 4 ΟΑΕΔ.
3. Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΣΕΚ): όπου μετά το τρίτο έτος λαμβάνει το πτυχίο ειδικότητας 3 και στη συνέχεια μπορεί να παρακολουθήσει δύο χρόνια σε Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και να λάβει το πτυχίο ειδικότητας 4.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ και ΤΕΙ) μπορεί κανείς να εισαχθεί από το Γενικό Λύκειο με εξετάσεις που γίνονται σε εθνικό επίπεδο ή από το Επαγγελματικό Λύκειο με ειδικές εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο να εισαχθεί στα ΤΕΙ.

Όλες οι βαθμίδες εκπαίδευσης οδηγούν στην αγορά εργασίας.

Διάγραμμα 5: Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και το σύστημα αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης δημόσιας δωρεάν εκπαίδευσης και κατάρτισης

ΠΗΓΗ: <http://www.minedu.gov.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΜΕΛΕΤΗ ΘΕΩΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

2.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στους περισσότερους ανθρώπους υπάρχουν πολλά κοινά χαρακτηριστικά προσωπικότητας, κλίσεων, ταλέντων, προτιμήσεων και ενδιαφερόντων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Επίσης, αυτά τα χαρακτηριστικά μπορεί να υπάρχουν και σε άλλους ανθρώπους σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό αλλά παράλληλα ο κάθε άνθρωπος μπορεί να διαθέτει ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία όμως λείπουν από κάποιον άλλο. Έτσι, ενώ παρατηρούνται πολλές ομοιότητες ταυτόχρονα υπάρχουν και πολλές διαφορές στην προσωπικότητα και στην ιδιοσυγκρασία του κάθε ανθρώπου. Είναι γεγονός ότι αν και παρόμοιες εργασίες μπορούν να εκτελεστούν από διάφορα άτομα εντούτοις δεν είναι όλοι γεννημένοι για τα ίδια πράγματα. Αυτή άλλωστε η ιδιαιτερότητα του καθένα κάνει και τη ζωή των κοινωνιών πιο ενδιαφέρουσα και πιο γόνιμη (Κατσανέβας, 2003).

Η επιλογή τμήματος για προπτυχιακές σπουδές από έναν μαθητή, συνδέεται άμεσα και με την επιλογή επαγγέλματος και είναι αποτέλεσμα μιας μακροχρόνιας διαδικασίας και μιας σειράς αποφάσεων που λαμβάνονται σε διάφορες φάσεις της ζωής του μαθητή. Οι στάσεις και οι προθέσεις τους διαμορφώνονται τόσο πριν όσο και μετά την εφηβεία τους

Η διεθνής επιστημονική βιβλιογραφία του κλάδου της ψυχομετρίας και της συμβουλευτικής καριέρας έχει εμπλουτιστεί με πολυάριθμες θεωρίες που επιχειρούν να συνδυάσουν επιμέρους προσωπικότητες, κλίσεις, ταλέντα, προτιμήσεις και ενδιαφέροντα ανθρώπων με διάφορα επαγγέλματα. Στη συνέχεια της εργασίας μας θα αναφερθούμε στις θεωρίες των John L. Holland, Donald E. Super, Mark L. Savickas,

και John D. Krumboltz. Υπάρχουν και άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις που προσφέρουν πολύτιμα πλαίσια, εργαλεία και τεχνικές, ωστόσο είναι αδύνατον να αναφερθούν όλες σε ένα κεφάλαιο.

2.2. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ JOHN L. HOLLAND

Η θεωρία του Holland μπορεί να συνοψιστεί σε τέσσερις δηλώσεις (Amundson et al, 2008):

- 1) Οι προσωπικότητες των ατόμων μπορούν να περιγραφούν ως ένας συνδυασμός έξι τύπων: ρεαλιστικός, διερευνητικός, καλλιτεχνικός, κοινωνικός, επιχειρηματικός και συμβατικός.
- 2) Τα περιβάλλοντα (όπως: επαγγέλματα, συγκεκριμένες εργασίες, προγράμματα σπουδών και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου) μπορούν να περιγραφούν ως ένας συνδυασμός των ίδιων έξι τύπων.
- 3) Άτομα ενός δεδομένου τύπου ελκύονται από περιβάλλοντα του ίδιου ή όμοιου τύπου.
- 4) Η τοποθέτηση ενός ατόμου σε ένα περιβάλλον του ίδιου ή παρεμφερούς τύπου, συμβάλλει σημαντικά στη δυνατότητα του ατόμου να επιτύχει ικανοποίηση, παραμονή και συνεισφορά στο συγκεκριμένο περιβάλλον.

Οι έξι τύποι ορίζονται συνοπτικά ως εξής (Κατσανέβας, 2003):

Πρακτικός: Του αρέσει να εργάζεται με εργαλεία, αντικείμενα, μηχανές ή ζώα Αναπτύσσει δεξιότητες σε χειρωνακτικές, μηχανικές, γεωργικές και/ή ηλεκτρολογικές εργασίες. Προτιμάει επαγγέλματα που σχετίζονται με την κατασκευή ή επισκευή πραγμάτων. Έχει την τάση να είναι προσγειωμένος και πρακτικός.

Ερευνητικός (I): Του αρέσουν δραστηριότητες που αφορούν τις επιστήμες της βιολογίας και της φυσικής Αναπτύσσει ικανότητες στα μαθηματικά και στις θετικές επιστήμες. Προτιμάει επαγγέλματα σε επιστημονικούς και ιατρικούς κλάδους. Χαρακτηρίζεται από περιέργεια, φιλομάθεια και ανεξαρτησία.

Καλλιτεχνικός (A): Του αρέσουν οι δημιουργικές δραστηριότητες έξω από τα συνηθισμένα Αναπτύσσει δεξιότητες στις γλώσσες, στις τέχνες, στη μουσική και στο θέατρο. Προτιμάει επαγγέλματα που προϋποθέτουν τη χρήση δημιουργικών ταλέντων. Έχει την τάση να είναι δημιουργικός και με ελεύθερη σκέψη.

Κοινωνικός (S): Του αρέσουν δραστηριότητες που αφορούν την πληροφόρηση, τη διδασκαλία και την παροχή βοήθειας σε ανθρώπους Αναπτύσσει την ικανότητα να εργάζεται με ανθρώπους Προτιμάει δουλειές όπως η διδασκαλία, η περίθαλψη και η συμβουλευτική. Έχει την τάση να είναι εξυπηρετικός και φιλικός.

Επιχειρηματικός (E): Του αρέσουν δραστηριότητες που επιτρέπουν την καθοδήγηση ή την άσκηση επιρροής σε άλλους ανθρώπους. Αναπτύσσει ικανότητες ηγεσίας, πειστικότητας και άλλες σημαντικές διαπροσωπικές δεξιότητες. Προτιμάει επαγγέλματα που αφορούν την πώληση προϊόντων ή τη διοίκηση ανθρώπων. Έχει την τάση να είναι φιλόδοξος, εξωστρεφής, δυναμικός και με αυτοπεποίθηση.

Συμβατικός (C): Του αρέσουν δραστηριότητες που απαιτούν την οργάνωση των πληροφοριών με σαφή και μεθοδικό τρόπο. Αναπτύσσει δεξιότητες οργάνωσης, εργασίας γραφείου και αριθμητικής. Προτιμάει επαγγέλματα που σχετίζονται με τήρηση αρχείων, τον υπολογισμό, τη δακτυλογράφηση ή τη χρήση υπολογιστή. Έχει την τάση να είναι υπεύθυνος, αξιόπιστος και προσανατολισμένος στη λεπτομέρεια.

2.3. ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ DONALD E. SUPER

Η έρευνα του Donald E. Super εντοπίζει διαδοχικά στάδια στη ζωή και αναπτυξιακές δραστηριότητες που αφορούν την επαγγελματική ανάπτυξη και εκτείνονται από τη γέννηση ως το θάνατο του ατόμου. Η θεωρία του περιλαμβάνει το Ουράνιο Τόξο Ζωής-Καριέρας (Life Career Rainbow), το οποίο περιέχει δραστηριότητες σε όλους τους αλληλεπιδρώντες ρόλους της ζωής και εντάσσεται στα πλαίσια του ορισμού που δίνει για την σταδιοδρομία.

Η ευρύτητα και το βάθος της προσωπικής σταδιοδρομίας ενός ατόμου καθορίζονται από την διαρκώς αναδυόμενη αυτοαντίληψή του. Οι επαγγελματικές

επιλογές επηρεάζονται συνεχώς από αυτή την αυτοαντίληψη, από άλλες εσωτερικές μεταβλητές (όπως αξίες, ενδιαφέροντα και ικανότητες) και εξωτερικές μεταβλητές (όπως πρακτική άσκηση εργασίας, συνθήκες της αγοράς εργασίας και οικονομικές συνθήκες). Παρά τη σχετική δυσκολία, συνοψίζουμε τα πιο καίρια σημεία της θεωρίας του Super ως εξής (Amundson et al, 2008):

- Η σταδιοδρομία ενός ατόμου επηρεάζεται και ρυθμίζεται από την αυτοαντίληψή του, η οποία αρχίζει να διαμορφώνεται τη στιγμή που ένα μωρό διαχωρίζει τον εαυτό του από άλλα αντικείμενα και ανθρώπους και συνεχίζει να αναπτύσσεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής του. Η επιλογή ενός επαγγέλματος αποτελεί την εφαρμογή της αυτοαντίληψης. Η αυτοαντίληψη ενός ατόμου μπορεί να έχει πολλά διαφορετικά χαρακτηριστικά, όπως σαφήνεια, ρεαλισμό, αυτοεκτίμηση και λεπτομέρεια.
- Η ανάπτυξη σταδιοδρομίας είναι μια διά βίου διαδικασία που εκτυλίσσεται σε πέντε διαφορετικά στάδια της ζωής: ανάπτυξη, διερεύνηση, αποκατάσταση, διατήρηση και αποδέσμευση. Στο παρελθόν, η εξέλιξη μέσα από αυτά τα στάδια ήταν σχετικά γραμμική. Στον 21^ο αιώνα, ωστόσο, πολλοί άνθρωποι αναγκάζονται να επαναλαμβάνουν τους κύκλους διερεύνησης, αποκατάστασης και διατήρησης, καθώς όλο και περισσότεροι εργαζόμενοι είτε επιλέγουν είτε υποχρεούνται να εργαστούν σε διαφορετικούς εργοδότες και σε διαφορετικά επαγγέλματα αντί για έναν εργοδότη και σε ένα επάγγελμα σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους.
- Όπως ισχύει και για πολλές άλλες δεξιότητες, η δεξιότητα της πραγματοποίησης επιτυχών επαγγελματικών επιλογών εξαρτάται από την κατάκτηση κάποιων συγκεκριμένων γνώσεων (σχετικά με τη λήψη αποφάσεων, τον εαυτό μας, τον εργασιακό κόσμο και συγκεκριμένα επαγγέλματα) και από την εκτέλεση κατάλληλων δραστηριοτήτων (όπως διερεύνηση και αποκρυστάλλωση εναλλακτικών επιλογών) στις κατάλληλες χρονικές στιγμές. Αν αυτές οι προκαταρκτικές γνώσεις και οι σχετικές δεξιότητες δεν αποκτηθούν στα σωστά ηλικιακά στάδια, θα υπάρξει αργότερα επίπτωση στην επαγγελματική ωριμότητα, δηλαδή

στην ικανότητα επιτυχούς διαχείρισης της σταδιοδρομίας στο μέλλον.

-
- Ο ορισμός της σταδιοδρομίας περιλαμβάνει πολύ περισσότερα στοιχεία από τον ορισμό της θέσης εργασίας. Η σταδιοδρομία είναι ένας συνδυασμός όλων των δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται μέσα από τους ρόλους ζωής που διαδραματίζει ένα άτομο σε ένα δεδομένο χρονικό σημείο. Μερικοί από τους ρόλους αυτούς είναι: παιδί, μαθητής/σπουδαστής, εργαζόμενος, σύζυγος, γονιός, νοικοκύρης, πολίτης και χρήστης ελεύθερου χρόνου. Ο Super τους παρουσίασε με τη μορφή ενός Ουράνιου Τόξου Ζωής-Καριέρας. Στο Ουράνιο Τόξο Ζωής- Καριέρας κάθε ρόλος μπορεί να οριστεί ως ο χρόνος και η ενέργεια που δαπανάται για την εκπλήρωση του ρόλου αυτού. Οι συγκεκριμένοι ρόλοι αλληλοεπιδρούν μεταξύ τους και επηρεάζουν ο ένας τον άλλο. Για παράδειγμα, ο ρόλος του Εργαζόμενου επηρεάζεται όταν ένα παιδί είναι άρρωστο και ο γονιός πρέπει να αφιερώσει λιγότερο ή καθόλου χρόνο στη δουλειά. Όλοι μαζί οι ρόλοι καλύπτουν το σύνολο της ζωής μας τόσο σε επίπεδο καθημερινότητας όσο και σε επίπεδο βίου γενικότερα. Σύμφωνα με τους όρους του Super, η επιτυχημένη επαγγελματική ανάπτυξη έχει μεγάλη σχέση με την ικανότητα επιλογής ρόλων ζωής, τη διαχείριση του χρόνου τους (εύρος ζώνης) και της σπουδαιότητά τους (ένταση) και την αξιοποίηση της αυτοαντίληψης και των αξιών ενός ατόμου μέσα από το συνδυασμό αυτών των ρόλων.

Αντιλαμβανόμαστε ότι ο πιο πρώιμος ρόλος είναι αυτός του παιδιού κι έπειτα του μαθητή/σπουδαστή και του χρήστη ελεύθερου χρόνου (ο χρόνος και η ενέργεια που δαπανώνται σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες). Ο ρόλος του εργαζομένου είναι πολύ σημαντικός καθώς επηρεάζει και επηρεάζεται από όλους τους άλλους ρόλους. Στη διάρκεια της ενήλικης ζωής οι ρόλοι του εργαζομένου, του συζύγου, του νοικοκύρη και του πολίτη μπορούν να βιώνονται με ένταση.

Γενικά, ο Super κατέληξε στο συμπέρασμα ότι όσο περισσότερους ρόλους θα μπορούσε να παίξει ένα άτομο διατηρώντας την ισορροπία, τόσο υψηλότερη είναι η πιθανότητα να επιτύχει ικανοποίηση και ολοκλήρωση στη ζωή του. Η επιλογή, το εύρος ζώνης (απαιτούμενος χρόνος) και η ένταση (σπουδαιότητα) των ρόλων

αλλάζουν στη διάρκεια της ζωής, καθώς ορισμένοι ρόλοι απαιτούν λιγότερο χρόνο και γίνονται λιγότερο έντονοι (όπως ο ρόλος του γονιού και του εργαζομένου) ενώ άλλοι γίνονται πιο σημαντικοί (όπως του πολίτη ή του χρήστη ελεύθερου χρόνου) (Amundson et all, 2008).

Επίσης, αν και η αυτοαντίληψη, τα ενδιαφέροντα, οι αξίες, οι ικανότητες και οι στόχοι ενός ατόμου είναι πρωταρχικοί παράγοντες στην επιλογή και ανάπτυξη σταδιοδρομίας, οι συνθήκες του περιβάλλοντος στο οποίο πραγματοποιούνται οι επαγγελματικές επιλογές αποτελούν, επίσης, ισχυρούς παράγοντες επίδρασης.

2.4. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ MARK L. SAVICKAS

Ο Mark Savickas, μαθητής του Super, αντιπροσωπεύει την κονστρουκτιβιστική θεωρία, η οποία είναι μια προέκταση της θεωρίας του Super στον 21^ο αιώνα. Σύμφωνα με αυτήν, τα άτομα μπορούν να δημιουργήσουν μια σταδιοδρομία και να της δώσουν νόημα. Η προσέγγιση αυτή ανατρέπει την άποψη του 20^{ου} αιώνα ότι μπορούν να εξακριβωθούν τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων και στη συνέχεια να βρεθούν εργασίες που να ταιριάζουν σε αυτά. Οι υποστηρικτές της κονστρουκτιβιστικής προσέγγισης υπογραμμίζουν ότι τόσο τα άτομα όσο και τα περιβάλλοντα αλλάζουν πολύ γρήγορα στον 21^ο αιώνα και έτσι δεν εξασφαλίζεται μια σταθερή αντιστοιχία. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, «οι καριέρες δεν ξεδιπλώνονται, αλλά χτίζονται καθώς τα άτομα κάνουν επιλογές που εκφράζουν τις αυτοαντιλήψεις τους και δηλώνουν τους στόχους τους στην κοινωνική πραγματικότητα της ζωής» (Amundson et all, 2008).

Εννοιολογικά, η θεωρία περιλαμβάνει τρία συστατικά στοιχεία:

1. επαγγελματική προσωπικότητα: κάθε άτομο έχει ένα σύνολο χαρακτηριστικών και αυτά τα χαρακτηριστικά αποτελούν τύπους προσωπικότητας που μπορούν να ταιριάζουν στα χαρακτηριστικά των επαγγελμάτων. Ο κονστρουκτιβισμός εξετάζει αυτό το συνδυασμό με ένα πολύ πιο αντικειμενικό τρόπο από αυτόν του Holland, δίνοντας

παράλληλα έμφαση στο γιατί τα άτομα ασχολούνται με αυτό το είδος επαγγελματικής συμπεριφοράς και πώς αυτό εκφράζει μια πτυχή της ζωής.

2. πτυχές της ζωής: οι μοναδικές εμπειρίες που βιώνει κάθε άτομο διαμορφώνουν μία ή περισσότερες πτυχές της ζωής. Αυτές οι πτυχές μπορεί να αφορούν ένα πρόβλημα που απαιτεί επίλυση ή μια αξία που πρέπει να πραγματοποιηθεί.
3. επαγγελματική προσαρμοστικότητα: η προσαρμοστικότητα συνίσταται στις στάσεις, συμπεριφορές και ικανότητες που χρησιμοποιούν τα άτομα για να κάνουν τις απαραίτητες ρυθμίσεις στο εργασιακό τους περιβάλλον ή τις αλλαγές στην σταδιοδρομία τους. Η κατοχή αυτών των χαρακτηριστικών ενισχύει τις διαδικασίες αλλαγής του περιβάλλοντος και προσαρμογής του ατόμου ώστε να μπορεί να εφαρμόσει την αυτοαντίληψη στην εργασία του. Η μέθοδος που χρησιμοποιείται για να βοηθήσει τα άτομα σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο αναφοράς είναι η αφήγηση ιστοριών.

2.5. Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ JOHN KRUMBOLTZ

Προερχόμενος από το χώρο των θεωρητικών της μάθησης, ο John Krumboltz εξετάζει τις επιλογές και την ανάπτυξη σταδιοδρομίας ενός ατόμου μέσα από το πρίσμα του ρεπερτορίου των συμπεριφορών που έχει καταφέρει να μάθει. Όπως ακριβώς τα άτομα έχουν καταφέρει να μάθουν τις συμπεριφορές και τις δεξιότητες που κατέχουν έτσι μπορούν να μάθουν και νέες, αν αυτό θα τους ωφελήσει στην ανάπτυξη της σταδιοδρομίας τους. Οι θεμελιώδεις έννοιες της θεωρίας είναι οι εξής (Amundson et all, 2008):

- 1) Υπάρχουν τέσσερις πρωταρχικοί καθοριστικοί παράγοντες της επιλογής και ανάπτυξης σταδιοδρομίας:
  - a. γενετικά χαρίσματα,
  - b. περιβαλλοντικές συνθήκες και γεγονότα,

- c. καθοριστικές και συσχετιστικές μαθησιακές εμπειρίες και
  - d. γνώση δεξιοτήτων προσέγγισης καθηκόντων.
- 2) Η ύπαρξη παράλογων πεποιθήσεων σχετικά με τις επιλογές και την ανάπτυξη σταδιοδρομίας μπορεί να αποτελέσει σημαντικό εμπόδιο στον προσδιορισμό των στόχων και στην πραγματοποίηση ικανοποιητικών επιλογών.
  - 3) Κάθε άτομο φιλτράρει τα γεγονότα και τις πληροφορίες μέσα από τη δική του γενικευμένη αυτοπαρατήρηση και τις κοσμοθεωρίες του. Επομένως, η πραγματικότητα ή η κοσμοθεωρία ενός ατόμου φιλτράρεται από ένα σύστημα προσωπικών πεποιθήσεων που έχει μάθει στο περιβάλλον του.
  - 4) Η γενικευμένη μάθηση και η αυτοπαρατήρηση επηρεάζονται έντονα από τη θετική ενίσχυση και/ή τα θετικά πρότυπα. Οι άνθρωποι μαθαίνουν όταν δέχονται θετική ενίσχυση για τη στάση ή τη συμπεριφορά τους. Μαθαίνουν, επίσης, καθώς μιμούνται τη συμπεριφορά των ανθρώπων που έχουν ως πρότυπα.
  - 5) Ειδικά στον 21^ο αιώνα, η αβεβαιότητα αποτελεί μια αποδεκτή και θετική κατάσταση, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ενισχύσει τη διερεύνηση και να δημιουργήσει ευκαιρίες για νέα μάθηση.

Τα περισσότερα άτομα είναι συνήθως πολυσύνθετοι χαρακτήρες, που εμπεριέχουν χαρακτηριστικά από τους διάφορους τύπους προσωπικότητας με περισσότερες ή μικρότερες αναλογίες από τον καθένα. Τόσο στη θεωρία του Holland όσο και στις άλλες που αναλύσαμε παραπάνω, έχουν στηριχθεί πολυάριθμες πρακτικές εφαρμογές με τις οποίες διερευνάται η ανθρώπινη προσωπικότητα και επιχειρείται η συσχέτισή της με διάφορα επαγγέλματα και κατ' επέκταση με συγγενείς σπουδές και εργασιακή εμπειρία (Κατσανέβας, 2003).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανθρώπινη προσωπικότητα είναι ένας πολύπλοκος και πολυδιάστατος συνδυασμός διάφορων ιδιοτήτων που περιέχει κληρονομικά χαρακτηριστικά και επηρεάζεται από εξωγενείς επιρροές, οι οποίες είναι συνάρτηση οικογενειακών, πολιτιστικών, εθνολογικών, κοινωνικών, μορφωτικών, οικονομικών και διάφορων άλλων παραμέτρων, καθώς και τυχαίων περιστατικών (Κατσανέβας, 2003). Έτσι, οι παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη, την επιλογή και μερικές φορές την αλλαγή σταδιοδρομίας βρίσκονται πάντα μέσα στο γενικό πλαίσιο του ατόμου αλλά και στο περιβάλλον του.

Στις επιλογές σταδιοδρομίας, αυτό το γενικότερο πλαίσιο εμπεριέχει πάντα την εσωτερική πραγματικότητα του αποφασίζοντας και την εξωτερική πραγματικότητα του εργασιακού κόσμου.

3.2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ο Parsons (1909), πατέρας της επαγγελματικής συμβουλευτικής, έθεσε τα θεμέλια για τη μελέτη των δύο παραμέτρων, εσωτερικών και εξωτερικού περιβάλλοντος, στην παρακάτω δήλωσή του σχετικά με μια διαδικασία η οποία διεξάγεται σε τρία στάδια (Amundson et all, 2008):

- 1) Κατανόησε τον εαυτό σου, τη συμπεριφορά, τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα, τις φιλοδοξίες, τους περιορισμούς στους πόρους σου και τις άλλες ιδιότητές σου.
- 2) Μάθε τις απαιτήσεις και τις προϋποθέσεις της επιτυχίας, τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, τις απολαβές, τις ευκαιρίες και τις προοπτικές στα διάφορα επαγγέλματα
- 3) Χρησιμοποίησε «σωστή συλλογιστική» στη συσχέτιση αυτών των δύο ομάδων δεδομένων.

Αυτό δηλαδή που μας λέει ο Parson είναι ότι το πρώτο που πρέπει να κάνει ένας νέος για να μπορέσει να επιλέξει σωστά τι σπουδές και τι επάγγελμα θα ακολουθήσει είναι να αποκτήσει ατομική αυτογνωσία, να μάθει ποιος είναι, τι θέλει και τι μπορεί να κάνει. Να είναι σίγουρος για τα ενδιαφέροντα, τις κλίσεις, τις προτιμήσεις, τα ταλέντα του, διερευνώντας παράλληλα τις ικανότητες και τις δεξιότητές του.

Οι κλίσεις, τα ενδιαφέροντα, τα ταλέντα και οι καλύτερες επιδόσεις σε ορισμένα μαθήματα είναι ένα πρώτο κριτήριο για την κατεύθυνση των σπουδών και των επαγγελμάτων στα οποία μπορεί να οδηγηθεί. Το επίπεδο των επιδόσεων στα μαθήματα αυτά, αλλά και στο σύνολο των μαθημάτων, αποτελεί μια πρώτη ένδειξη της επαγγελματικής ιεραρχίας στην οποία στοχεύει. Οι επιδόσεις του βέβαια μπορεί να βελτιωθούν ριζικά, εφόσον υπάρχει ισχυρή θέληση και επιμονή, γι' αυτό και ο παράγοντας αυτός έχει ιδιαίτερη βαρύτητα. Η θέληση αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την εργασιακή διαδρομή ενός ατόμου. Γι' αυτό και ισχύει η συμβουλή των πέντε λέξεων : «ποτέ μην εγκαταλείπεις την προσπάθεια», ιδιαίτερα μάλιστα όταν υπάρχουν βάσιμες ελπίδες για την υλοποίηση των στόχων. Ο κατάλληλος τρόπος για την κατάκτηση της αυτογνωσίας είναι η προσφυγή σε συμβούλους σταδιοδρομίας, σε συνδυασμό με τη λήψη έγκυρων τεστ επαγγελματικού προσανατολισμού (www.news.gr/oikonomia/agora-ergasias).

Το δεύτερο κριτήριο είναι η διερεύνηση του κόσμου της εργασίας, των συνθηκών και αμοιβών, του περιεχομένου, της ιεραρχικής ανέλιξης και κυρίως των προοπτικών των επιμέρους επαγγελμάτων στην αγορά εργασίας. Τελευταία, η πλειοψηφία των νέων επιλέγει σπουδές και επαγγέλματα με βασικό κριτήριο τις επαγγελματικές τους προοπτικές. Όμως, όσο ισχυρό και αν είναι το ίδιο κριτήριο, πρέπει να συνεκτιμάται με τα άλλα δεδομένα και κυρίως με το βαθμό ταύτισης της

προσωπικότητα με το επάγγελμα. Αν ένα επάγγελμα δεν ταιριάζει στο χαρακτήρα, τις προτιμήσεις, τις κλίσεις ενός ατόμου, δε θα πρέπει να επιλέγεται, όσο εξαιρετικές και αν είναι οι προοπτικές του. Αλλά για το θέμα αυτό θα επανέλθουμε πιο αναλυτικά παρακάτω (www.news.gr/oikonomia/agora-ergasias).

Το οικογενειακό περιβάλλον και η παράδοση, διαδραματίζουν αναμφίβολα έναν αποφασιστικό ρόλο στην κρίσιμη απόφαση των παιδιών τους για την επιλογή των σπουδών και της επαγγελματικής τους καριέρας. Πολλά εξαρτώνται φυσικά από τις δικές τους αντιλήψεις, την κοινωνική τους συμπεριφορά, τη φιλοσοφία της ζωής, τον τρόπο ανατροφής των παιδιών και κυρίως τις διαπροσωπικές σχέσεις (Κατσανέβας, 2002). Συχνά το επάγγελμα του πατέρα, της μητέρας, η οικογενειακή επιχείρηση, είναι ένα καλό εφελτήριο για το επαγγελματικό μέλλον των νέων, με την προϋπόθεση βέβαια πως του ταιριάζει. Όμως, συχνά αρκετοί γονείς επιχειρούν να επιβάλλουν στα παιδιά τους τις δικές τους επιθυμίες ή και επαγγελματικά απωθημένα (www.news.gr/oikonomia/agora-ergasias). Αυτό οφείλεται κυρίως σε παραδοσιακές αντιλήψεις και συμπεριφορές που εμπεριέχονται στα εθνολογικά, πολιτισμικά και κοινωνικά δεδομένα της χώρας (Κατσανέβας, 2002). Έτσι πολλοί γονείς επιβάλλουν στα παιδιά τις δικές τους επιθυμίες ή και απωθημένα επιφέροντας κατά κανόνα το αντίθετο αποτέλεσμα από το επιδιωκόμενο (www.news.gr/oikonomia/agora-ergasias). Όσοι ενδιαφέρονται για το μέλλον των παιδιών τους οφείλουν να διερευνήσουν περισσότερο σε βάθος το ίδιο θέμα, να αποκτήσουν και εκείνοι κάποιες στοιχειώδεις έστω γνώσεις επαγγελματικού προσανατολισμού έτσι ώστε η γνώμη τους να έχει βαρύτητα και να είναι η καλύτερη δυνατή για το μέλλον των παιδιών τους.

Το πρώτο που πρέπει να διερευνήσουν οι γονείς σε βάθος και να μάθουν είναι ο πραγματικός χαρακτήρας, τα ταλέντα, οι ικανότητες, οι δυνατότητες, οι προσδοκίες, οι επιθυμίες, η φιλοσοφία ζωής των παιδιών τους. Δηλαδή, ποια είναι, τι θέλουν και τι μπορούν αυτά να κάνουν. Πρόκειται δηλαδή για το ίδιο ερώτημα στο οποίο θα πρέπει να απαντήσουν και οι ίδιοι (Κατσανέβας, 2002).

Το δεύτερο σημαντικό ζήτημα, είναι η στοιχειώδης έστω γνώση του σημερινού οικονομικού περιβάλλοντος και ειδικότερα οι τάσεις και οι προοπτικές της οικονομίας και της αγοράς εργασίας. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να αναζητηθούν τα σχετικά δεδομένα, με προσφυγή σε ειδικούς του επαγγελματικού προσανατολισμού και σε διάφορα σχετικά έντυπα ή βιβλία (Κατσανέβας, 2002).

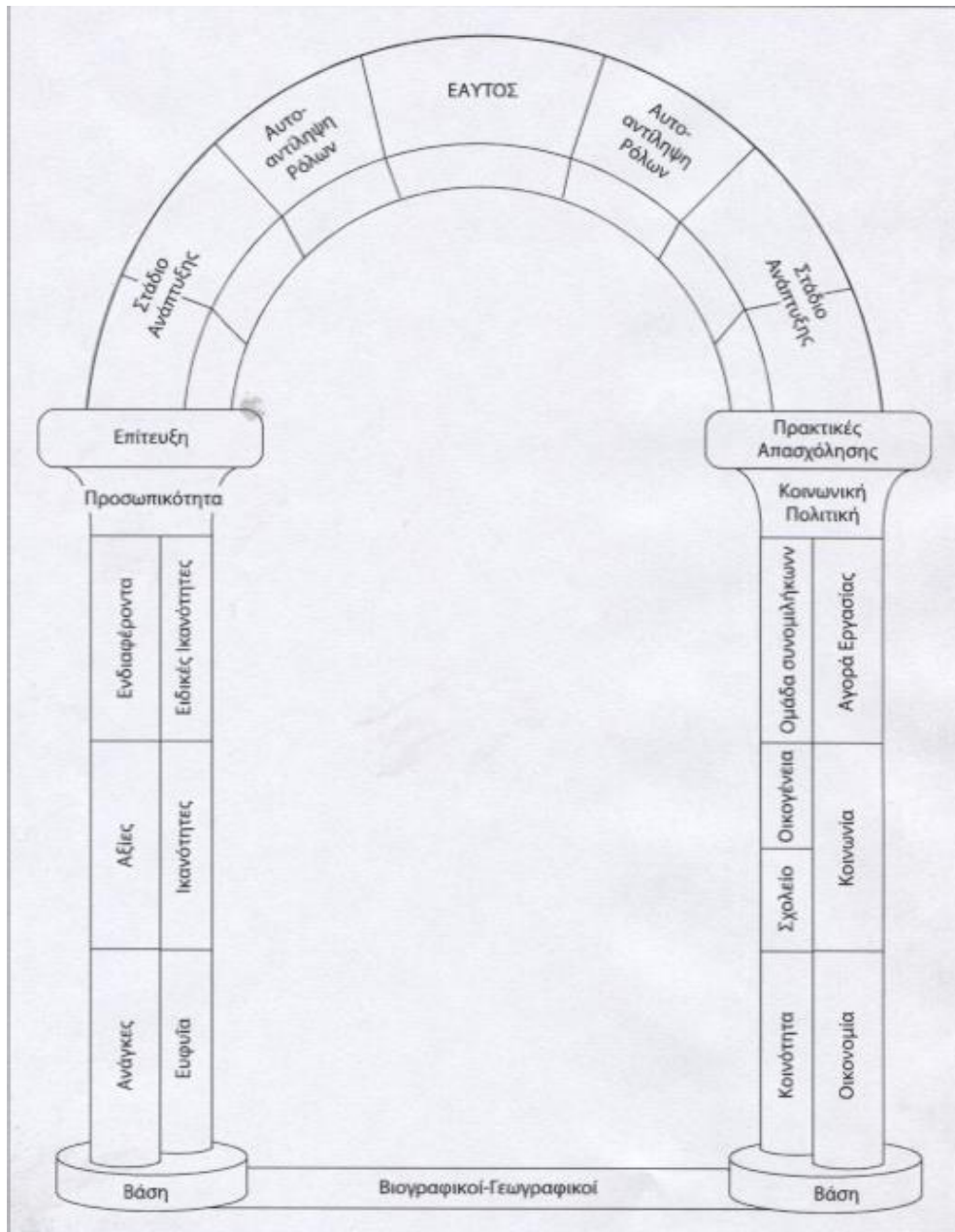
Μπορεί ακόμη, στο συγγενικό ή φιλικό περιβάλλον να υπάρχουν κάποια κατάλληλα πρόσωπα που να γνωρίζουν περισσότερα για τα συναφή ζητήματα ή έστω να συμβουλευθούν για τις πλέον έγκυρες πηγές ενημέρωσης. Επίσης, τυχαίοι παράγοντες, όπως λχ. η γνωριμία με συγκεκριμένο κύκλο επιχειρηματιών ή επαγγελματιών που ασκούν μια προσοδοφόρα δραστηριότητα η οποία ταιριάζει στην προσωπικότητα του ενδιαφερόμενου, αποτελεί επίσης έναν άλλο παράγοντα για τις επιλογές σταδιοδρομίας.

3.3. Η ΑΨΙΔΑ ΤΩΝ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ

Ο Super (1990), στα τέλη του 20ού αιώνα, παρουσίασε συνοπτικά την «Αψίδα των Καθοριστικών Παραγόντων» (Archway of Determinants), που είναι υπεύθυνοι για την επιλογή της σταδιοδρομίας ενός νέου ανθρώπου.

Όπως παρατηρούμε και στο παρακάτω σχήμα, η αψίδα στην κορυφή συμβολίζει την προσωπική σταδιοδρομία ενός ατόμου και αποτελεί την αποκορύφωση της αλληλεπίδρασης εσωτερικών και εξωτερικών μεταβλητών που απεικονίζονται με τις δύο κολώνες της αψίδας. Παρατηρούμε ότι η αψίδα έχει το σχήμα του Ουράνιου Τόξου Ζωής-Καριέρας. Τα δομικά στοιχεία της αποτελούν στάδια ανάπτυξης και ρόλους ζωής σε όλη τη διάρκεια της ζωής. Παρατηρούμε ότι ο στυλοβάτης αυτής της προσωπικής σταδιοδρομίας είναι ο εαυτός μας, όπως εκφράζεται μέσα από μια επαγγελματική αυτοαντίληψη. Αυτό αποτελεί ίσως μια οπτική έκφραση της δήλωσης του Super ότι η επιλογή ενός επαγγέλματος είναι η εφαρμογή μιας αυτοαντίληψης. Η βάση του γραφήματος συμβολίζει τα βιογραφικά και γεωγραφικά δεδομένα (Amundson et all, 2008).

Σχήμα 1: Η αψίδα των καθοριστικών παραγόντων της σταδιοδρομίας

ΠΗΓΗ: Amundson E. Norman, Harris-Bowlsbe JoAnn et Niles G. Spencer (2008)
 Βασικές αρχές Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, Διαδικασίες και Τεχνικές,

Στο μοντέλο του Super οι βιογραφικές πτυχές πιθανώς εξομοιώνονται με την προσωπική ιστορία ζωής ενός ατόμου, την ακολουθία γεγονότων και επιδράσεων που έχουν διαμορφώσει τις ανάγκες, τις αξίες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητές του.

Αυτά τα βιογραφικά δεδομένα περιλαμβάνουν το φύλο, τη φυλή, την κοινωνικοοικονομική τάξη, τις οικογενειακές αξίες και άλλα παρεμφερή στοιχεία.

Η γεωγραφική παράμετρος περιλαμβάνει τις εθνικές και πολιτιστικές επιδράσεις που δέχεται το άτομο, καθώς και τη διαθεσιμότητα εναλλακτικών δυνατοτήτων και την πρόσβαση σε αυτές. Διαφορετικές κουλτούρες έχουν διαφορετικές προσδοκίες σχετικά με τους ρόλους αντρών και γυναικών. Σε κάποιες κουλτούρες οι νέοι πρέπει να ακολουθούν τις επαγγελματικές επιλογές των γονιών τους. Σε ορισμένες κουλτούρες οι πολίτες έχουν ελεύθερη επιλογή ενώ σε άλλες πρέπει να ασχολούνται με τα επαγγέλματα που υπαγορεύει η ανάγκη της αγοράς εργασίας ή οι βαθμολογίες τους σε σχετικά τεστ. Σε ορισμένες κουλτούρες οι άνθρωποι θεωρούν ότι θα έχουν μια μακρόχρονη σταδιοδρομία στο ίδιο επάγγελμα και στην ίδια εταιρεία, ενώ σε άλλες προσφέρεται η ελευθερία της αλλαγής σταδιοδρομίας και η ευκαιρία της απόκτησης πρόσθετης εκπαίδευσης ή δεξιοτήτων σε οποιαδήποτε στιγμή της ζωής τους (Amundson et all, 2008).

Η επίδραση της κουλτούρας είναι πράγματι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας που σχετίζεται με την επιλογή και ανάπτυξη της σταδιοδρομίας ενός ατόμου. Αυτές οι δύο θεμελιώδεις έννοιες διαμορφώνουν δύο ίσες κολώνες οι οποίες στηρίζουν και τροφοδοτούν την επιλογή προσωπικής σταδιοδρομίας ενός ατόμου: εσωτερικές μεταβλητές στην αριστερή στήλη και εξωτερικές μεταβλητές στη δεξιά. Αυτές οι δύο κολώνες περιλαμβάνουν τους πρωταρχικούς παράγοντες οι οποίοι συμπλέκονται και σχηματίζουν το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου οι άνθρωποι κάνουν τις επαγγελματικές επιλογές τους.

3.4. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΩΣ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα χαρακτηριστικά και τα στοιχεία της ανθρώπινης προσωπικότητας που ενδιαφέρουν ειδικότερα τις επαγγελματικές επιλογές αλλά και την εργασιακή ανέλιξη του κάθε ατόμου είναι (Κατσανέβας, 2003):

- Η αντίληψη, η ευφυΐα, η λογική, η μνήμη, η κριτική σκέψη, η αισθητική, η ευρηματικότητα, η δημιουργικότητα, η δυνατότητα προφορικής και γραπτής έκφρασης.
- Η κινητικότητα, η επιμονή, η υπομονή, η αποφασιστικότητα, η θέληση, η συνέπεια, η αντοχή, η εργατικότητα.
- Οι πεποιθήσεις, οι αξίες, οι προσδοκίες, η φιλοσοφία και η στάση ζωής.
- Οι προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα, οι κλίσεις και τα ταλέντα, οι ικανότητες και οι δεξιότητες.
- Η εσωστρέφεια ή η εξωστρέφεια, η κοινωνικότητα, η συλλογικότητα, η ευαισθησία, η διαίσθηση, ο λεγόμενος ψυχισμός.
- Η σωματική διάπλαση, η υγεία, η εμφάνιση, το φύλο κ.λπ.

Εννοιολογικά οι ικανότητες, οι δεξιότητες, τα ταλέντα, οι κλίσεις, οι προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα θεωρείται ότι εμπεριέχουν τα περισσότερα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και είναι οι πλέον κρίσιμοι παράγοντες για την επιλογή επαγγέλματος.

1. Η πρώτη από τις εσωτερικές μεταβλητές που περιλαμβάνεται στην Αψίδα Καθοριστικών Παραγόντων του Super, που μελετήσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, είναι οι ανάγκες. Η Roe (1956), βασίζοντας σε μεγάλο βαθμό το έργο της στην ιεραρχία αναγκών του Maslow (1954), υποστήριξε ότι οι ψυχολογικές ανάγκες αναπτύσσονται μέσω των αλληλεπιδράσεων γονέων-παιδιού στα πρώτα χρόνια της παιδικής ηλικίας. Αυτές οι αλληλεπιδράσεις, για παράδειγμα, μπορεί να δημιουργήσουν την ανάγκη για εργασία με ανθρώπους και όχι με αντικείμενα ή τεχνολογία (Amundson et all, 2008).

Η Roe ταξινόμησε τα επαγγέλματα σε οχτώ τομείς ενδιαφέροντος που σχετίζονται με ανάγκες οι οποίες διαμορφώνονται από την αλληλεπίδραση γονέων-παιδιού και σε έξι εκπαιδευτικά επίπεδα που σχετίζονται με την ιεράρχηση αναγκών του Maslow. Η Roe διατύπωσε την υπόθεση ότι οι ανάγκες χαμηλότερης κλίμακας του Maslow (για τροφή, στέγη, ρουχισμό και ασφάλεια) μπορούσαν να καλυφθούν από επαγγέλματα με τα οποία μπορεί να ασχοληθεί κάποιος που διαθέτει το πιο χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης (γυμνάσιο ή και χαμηλότερο), αλλά οι ανάγκες υψηλότερης κλίμακας (αίσθημα ένταξης, υπόληψη, πληροφόρηση, κατανόηση, ομορφιά και αυτοπραγμάτωση) θα μπορούσαν να καλυφθούν από επαγγέλματα που

απαιτούν ποικίλα επίπεδα μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παρά την έλλειψη ερευνητικής υποστήριξης για τη θεωρία της Roe σχετικά με τις ψυχολογικές ανάγκες και τη συνέπεια της αλληλεπίδρασης γονέων-παιδιού στα πρώτα χρόνια της παιδικής ηλικίας, είναι κοινώς αποδεκτό στη θεωρία και στην πρακτική της ανάπτυξης σταδιοδρομίας ότι τα άτομα έχουν πράγματι διαφορετικές ανάγκες και ότι ορισμένες από αυτές μπορούν να καλυφθούν πλήρως ή μερικώς μέσω της εργασίας (Amundson et all, 2008).

2. Η δεύτερη εσωτερική μεταβλητή στην Αψίδα είναι η ευφυΐα. Η κληρονομικότητα προσφέρει σε κάθε άτομο ένα επίπεδο ευφυΐας. Γενικά, τα εν λόγω επίπεδα δρουν καθοριστικά στο εύρος και στο είδος εκπαίδευσης που μπορεί να ολοκληρώσει ένα άτομο και, επομένως, στο επαγγελματικό επίπεδο που μπορεί να επιδιώξει. Η Roe διαμόρφωσε ένα σύστημα ταξινόμησης στο οποίο προτείνονται έξι επίπεδα:

- 1) επαγγελματικό και διευθυντικό 1,
- 2) επαγγελματικό και διευθυντικό 2,
- 3) ημιεπαγγελματικό,
- 4) ειδικευμένο,
- 5) ημι-ειδικευμένο και
- 6) ανειδίκευτο.

Οι γονείς, εκτός από τα γενετικά χαρακτηριστικά που παρέχουν, επηρεάζουν, επίσης, σε πολύ σημαντικό βαθμό τους στόχους και τα κίνητρα απόκτησης εκπαιδευτικών προσόντων.

3. Μια τρίτη εσωτερική μεταβλητή στην Αψίδα είναι οι αξίες. Ο Holland (1997) υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι μπορούν να ταξινομηθούν ανά τύπους προσωπικότητας, και ότι όσοι έχουν ένα δεδομένο τύπο ακολουθούν δεξιότητες που θα στηρίξουν τον τύπο τους και, σε μεγαλύτερη ηλικία, υιοθετούν ένα σύνολο αξιών που συμφωνούν με τον τύπο της προσωπικότητάς τους. Ο Brown (1996) υποστηρίζει ότι οι αξίες είναι η κινητήρια δύναμη που ωθεί τις επιλογές σταδιοδρομίας, καθώς τα άτομα επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν τις αξίες τους μέσω της εργασίας. Ο Super (1980) υποστήριξε, επίσης, ότι οι αξίες είναι ισχυροί καθοριστικοί παράγοντες των επιλογών σταδιοδρομίας και ότι μπορούν να κατανεμηθούν στους ρόλους ζωής με στόχο την πραγμάτωσή τους. Μέσω της διεθνούς Μελέτης για τη Σπουδαιότητα της

Εργασίας, ο Super προσδιόρισε 12 κοινές αξίες σε όλες τις κουλτούρες, όπως ποικιλία, επίτευξη, υψηλό εισόδημα, ασφάλεια και κύρος. Η ικανότητα ενός ατόμου να πραγματώσει τις πιο σημαντικές αξίες του έχει πρωταρχική σημασία για την ικανοποίηση στη ζωή του. Η σπουδαιότητα αυτών των αξιών μπορεί να αξιολογηθεί με τη συμπλήρωση του Ερωτηματολογίου Εργασιακών Αξιών του Super (Amundson et all, 2008).

4. Μια τέταρτη κατηγορία εσωτερικών μεταβλητών είναι τα ενδιαφέροντα. Ο Holland (1997) διατυπώνει την αρχή ότι τα ενδιαφέροντα διαμορφώνονται επειδή οι γονείς, και άλλοι ενήλικες οι οποίοι ασκούν επιρροή, προσφέρουν στα παιδιά δραστηριότητες και ότι οι δραστηριότητες που ενισχύονται θετικά μετατρέπονται σε ενδιαφέροντα. Υποστηρίζει, επίσης, ότι οι άνθρωποι επιζητούν επαγγέλματα ή εργασίες που αξιοποιούν τα ενδιαφέροντά τους και ότι τα άτομα θα νιώθουν περισσότερη ικανοποίηση σε μια εργασία που εναρμονίζεται με τα εν λόγω ενδιαφέροντα. Η διαμόρφωση των ενδιαφερόντων ξεκινάει στη μέση των σχολικών χρόνων, και τα ενδιαφέροντα σταθεροποιούνται σταδιακά σε όλη τη διάρκεια της ζωής. Υπάρχουν πολλά αξιόπιστα και έγκυρα ερωτηματολόγια που αποκαλύπτουν τα ενδιαφέροντα των ατόμων και παρέχουν μια λίστα με επαγγέλματα συναφή με τα ενδιαφέροντά τους. Τα ενδιαφέροντα μπορούν να προσδιοριστούν, επίσης, μέσω μιας δομημένης συνέντευξης (Amundson et all, 2008).

5. Μια πέμπτη κατηγορία εσωτερικών μεταβλητών είναι οι ικανότητες, η προδιάθεση για δυνατότητα εκμάθησης δεξιοτήτων και για επάρκεια γνώσεων σε συγκεκριμένους τομείς, όπως γλώσσα, μαθηματικά, χωρικές σχέσεις και μηχανική σκέψη-αντίληψη. Οι κατηγορίες επαγγελμάτων, σύμφωνα με τις οχτώ ομάδες της Roe ή τις έξι ομάδες του Holland, απαιτούν σαφώς διαφορετικά σύνολα δεξιοτήτων, οι οποίες προκύπτουν από την αξιοποίηση των ειδικών ικανοτήτων. Οι ειδικές ικανότητες μπορούν να αξιολογηθούν με χρονομετρημένα, τυποποιημένα εργαλεία όπως τα Τεστ Διαφορικών Ικανοτήτων ή το Προφίλ Ικανοτήτων O*Net (Αμερικανικό Υπουργείο Εργασίας, 1999). Ο συνδυασμός και η αλληλεπίδραση αυτών των μεταβλητών –ανάγκες, ευφυΐα, αξίες, ενδιαφέροντα και ειδικές ικανότητες– έχουν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μιας μοναδικής προσωπικότητας για κάθε άτομο, και οι επαγγελματικές επιλογές του ατόμου πραγματοποιούνται μέσα στο πλαίσιο της προσωπικότητας αυτής. Αυτή η μοναδική προσωπικότητα εκφράζεται ως αυτοαντίληψη. Σύμφωνα με τον Super, όπως είπαμε και σε άλλο σημείο της εργασίας

μας, οι άνθρωποι επιδιώκουν να εφαρμόσουν την αυτοαντίληψή τους μέσω της εργασίας και των άλλων ρόλων της ζωής. Όπως παρατηρήθηκε στην κορυφή της Αψίδας Καθοριστικών Παραγόντων, η αυτοαντίληψη χρησιμεύει ως ο στυλοβάτης της ανάπτυξης της προσωπικής σταδιοδρομίας ενός ατόμου (Amundson et all, 2008).

3.5. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η δεξιά στήλη της Αψίδας Καθοριστικών Παραγόντων του Super, εμπεριέχει τις μεταβλητές οι οποίες είναι εξίσου σημαντικές κατά τη διαμόρφωση της επαγγελματικής ανάπτυξης και επιλογής σταδιοδρομίας των ατόμων. Οι μεταβλητές αυτές έχουν τη ρίζα τους στη γεωγραφία, δηλαδή σχετίζονται με τη φυλή, την εθνικότητα και τη φυσική τοποθεσία (Amundson et all, 2008).

Η πρώτη από αυτές τις μεταβλητές είναι η οικονομία. Σε περιόδους άνθισης της οικονομίας δημιουργούνται πολύ περισσότερες θέσεις εργασίας σε σύγκριση με τις περιόδους ύφεσης. Το γεγονός αυτό διευκολύνει τα άτομα να βρουν και να διατηρήσουν θέσεις εργασίας. Οι εργοδότες, περιλαμβανομένου του στρατού και του δημόσιου τομέα, ίσως υποχρεωθούν να χαμηλώσουν τον πήχη των τυπικών προϋποθέσεων εισόδου ή επιλογής ώστε να εξασφαλίσουν την ένταξη επαρκούς αριθμού ατόμων στο ανθρώπινο δυναμικό τους. Ορισμένοι τομείς της οικονομίας μπορεί να αναπτύσσονται τόσο γρήγορα ώστε να υπάρχει μια ασυνήθιστα υψηλή ζήτηση εργασίας σε συγκεκριμένα επαγγέλματα, καθιστώντας δυνατή την ένταξη στα επαγγέλματα αυτά ατόμων με χαμηλότερο επίπεδο κατάρτισης από το συνηθισμένο και/ή την εξασφάλιση υψηλότερων μισθών.

Η δεύτερη από αυτές τις μεταβλητές είναι η κοινότητα, η οποία περιλαμβάνει και την οικογένεια. Η κοινότητα μπορεί να οριστεί ως το σύνολο των ανθρώπων που περιβάλλουν άμεσα ένα άτομο. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, η κοινότητα για ένα συγκεκριμένο άτομο αποτελείται από τα μέλη της οικογένειας, γείτονες, συναδέλφους, φίλους και γνωστούς. Είναι δεδομένο ότι οι γονείς και τα άλλα μέλη της οικογένειας ασκούν τη μεγαλύτερη επιρροή στην επιλογή επαγγέλματος. Για

παράδειγμα, οι περισσότεροι γονείς μεταδίδουν την ιδέα ότι η παρακολούθηση ενός τετραετούς κύκλου σπουδών και η άσκηση επαγγελμάτων που απαιτούν το συγκεκριμένο είδος εκπαίδευσης είναι κατά κάποιο τρόπο καλύτερη από την επιλογή της επαγγελματικής-τεχνικής κατάρτισης και την άσκηση των συναφών επαγγελμάτων. Σε ορισμένες φυλετικές ή εθνοτικές ομάδες, οι άντρες και οι γυναίκες καλούνται να ανταποκριθούν σε συγκεκριμένες προσδοκίες σχετικά με τους ρόλους που θα διαδραματίσουν και τα είδη επαγγελμάτων που θα ασκήσουν. Ομοίως, αν ένας συμβουλευόμενος ανήκει σε μια συγκεκριμένη φυλετική ή εθνοτική ομάδα, αυτό σημαίνει, ενδεχομένως, ότι οι αξίες του είναι διαφορετικές από αυτές της κυρίαρχης κουλτούρας. Για παράδειγμα, οι Αφροαμερικανοί, Ασιάτες ή Λατινοαμερικανοί δείχνουν πιθανώς προτίμηση στις επιλογές σταδιοδρομίας που συμβάλλουν στην ευημερία της οικογένειας και όχι σε αυτές που εξασφαλίζουν μόνο την προσωπική ευημερία. Τα μέλη ορισμένων φυλετικών και εθνοτικών ομάδων δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στο χρόνο που αφιερώνουν στην οικογένεια από ό,τι στο χρόνο που αφιερώνουν στην εργασία. Το γεγονός και μόνο ότι ένα άτομο ανήκει σε μια φυλετική ή εθνοτική ομάδα δεν συνεπάγεται ότι το άτομο θα ενστερνιστεί τις αξίες της. Οι άνθρωποι-πρότυπα ασκούν σημαντική επιρροή στην επιλογή σταδιοδρομίας και θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στο μίγμα των επιδράσεων που ασκούνται από την κοινότητα (Amundson et al, 2008).

Μια τρίτη εξωτερική επίδραση είναι το γενικό κοινωνικό σύνολο, δηλαδή όλοι οι άνθρωποι που βρίσκονται έξω από το στενό περιβάλλον της κοινότητας. Η κοινωνία επιβάλλει στερεότυπα σε σχέση με τα επαγγέλματα που ταιριάζουν σε άντρες και γυναίκες, σε ομοφυλόφιλους και ετεροφυλόφιλους, σε άτομα νεαρότερης και μεγαλύτερης ηλικίας, σε παχύσαρκους και αδύνατους καθώς και σε άτομα διαφορετικής φυλής-εθνότητας. Η κοινωνία μεταδίδει, επίσης, μηνύματα σχετικά με τις εργασίες οι οποίες απολαμβάνουν υψηλότερο κύρος, αξίζουν υψηλότερους μισθούς, και σχετικά με τα επίπεδα εκπαίδευσης ή συγκεκριμένα πανεπιστήμια που θεωρούνται καλύτερα από άλλα. Η κοινωνία υπαγορεύει, επίσης, τον τρόπο ένταξης στο χώρο εργασίας των μειονεκτούντων, άτομα με κινητικές και διανοητικές αναπηρίες, πρώην παραβάτες του νόμου, και φτωχοί, το είδος των θέσεων εργασίας τις οποίες μπορούν να καταλάβουν καθώς και τα επίπεδα των απολαβών τους. Η κοινωνία αποφασίζει, επίσης, αν τα μέλη όλων των θρησκευτικών δογμάτων θα τύχουν ίσης αποδοχής ή ορισμένα από αυτά θα αντιμετωπίσουν διακρίσεις. Ιδίως σε

ότι αφορά τους έφηβους και τους νεαρούς ενήλικες, η τρίτη επίδραση, η ομάδα συνομηλίκων, είναι ιδιαίτερα ισχυρή. Η ομάδα συνομηλίκων επηρεάζει έντονα τα επαγγέλματα και τις πανεπιστημιακές σχολές που εξετάζονται ως εναλλακτικές δυνατότητες από τους νέους. Ένα άτομο το οποίο πρέπει να κάνει επαγγελματικές επιλογές, ειδικά στην αρχή της ενήλικης ζωής του, είναι πιθανόν να ενστερνιστεί τις αξίες της εν λόγω ομάδας, η οποία συχνά ευνοεί το υψηλό εισόδημα και όλα τα οφέλη που αυτό συνεπάγεται. Ομοίως, η επίδραση που δέχονται οι γονείς από τη δική τους ομάδα συνομηλίκων αντικατοπτρίζεται στις επιδράσεις που ασκούν οι ίδιοι στα παιδιά τους (Amundson et all, 2008).

Η πέμπτη επίδραση, η αγορά εργασίας, αποτελεί, επίσης, έναν ισχυρό παράγοντα που επηρεάζει τις επαγγελματικές επιλογές. Στον 21^ο αιώνα έχουν συντελεστεί πολλές και ταχείες αλλαγές στην αγορά εργασίας. Επαγγέλματα ανακύπτουν και εξαφανίζονται με γρήγορο ρυθμό, καθώς η τεχνολογία αντικαθιστά όλο και περισσότερες από τις εργασίες που έκαναν κάποτε οι άνθρωποι. Το φαινόμενο αυτό, με τη σειρά του, δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας για την υποστήριξη της τεχνολογίας. Ως αποτέλεσμα αυτής της τάσης, οι εργασίες στον τομέα συναρμολόγησης του βιομηχανικού κλάδου εξακολουθούν να βρίσκονται σε φθίνουσα πορεία (όπως και οι εργασίες στη λιανική πώληση).

Η ανθρώπινη εργασία εξαλείφεται συστηματικά από ορισμένες πλευρές της παραγωγικής διαδικασίας, ενώ σε άλλες μετεξελίσσεται και υποκαθίσταται από άτομα με υψηλότερη τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση. Στο σύνολό της, πάντως, η απασχόληση πολύ δύσκολα μπορεί να διατηρηθεί στα επίπεδα της αντίστοιχης αύξησης του πληθυσμού, εφόσον διατηρηθούν τα ισχύοντα εβδομαδιαία ωράρια εργασίας. Γι' αυτό και η μείωση του συνολικού χρόνου εργασίας αποτελεί ένα ορατό βήμα στο μέλλον, με την προϋπόθεση βέβαια ότι η εφαρμογή της θα αρχίσει από τις πλέον ισχυρές και περισσότερο ανταγωνιστικές οικονομίες, όπως αυτή των ΗΠΑ (Κατσανέβας, 2002).

Γεγονός είναι ότι ο ρυθμός της τεχνολογικής αλλαγής σήμερα είναι πολύ γοργός. Αν στις αρχές του αιώνα ένα επάγγελμα ή μια ειδικότητα διαρκούσαν μια ολόκληρη ζωή, σήμερα η τεχνική ανανεώνεται κάθε 10-15 χρόνια. Σύμφωνα με υπολογισμούς που παρατίθενται σε επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα σε δέκα χρόνια από σήμερα το 80% του τεχνολογικού εξοπλισμού που χρησιμοποιείται τώρα θα έχει ήδη απαρχαιωθεί, με συνέπεια, αν δεν υπάρξει εκ νέου

εκπαίδευση, το 80% των εργαζομένων να διαθέτει ξεπερασμένες επαγγελματικές γνώσεις. Από τώρα μάλιστα είναι δύσκολο να βρεθούν εργαζόμενοι με ικανοποιητικά προσόντα και επαρκή εξειδίκευση (Κατσανέβας, 2002).

Γενικότερα, οι εργαζόμενοι που θα διαθέτουν γνώσεις που τις ανανεώνουν συνεχώς έχουν τις μεγαλύτερες προοπτικές απασχόλησης και υψηλών εισοδημάτων. Η γνώση ξένων γλωσσών, και ειδικότερα της αγγλικής, αποτελεί βασικό οπλοστάσιο για τον εργαζόμενο του μέλλοντος, εκτός από τη δεδομένη υποχρεωτική εξοικείωσή του με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Εξαιτίας των ταχύτατων εξελίξεων της τεχνολογίας και της οικονομίας και των ραγδαίων αλλαγών στα εργασιακά καθήκοντα των επαγγελματιών και της πιθανής μικρής διάρκειας ζωής ενός επαγγέλματος, οι εργαζόμενοι στον 21^ο αιώνα θα πρέπει να εκσυγχρονίζουν διαρκώς τις δεξιότητές τους. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι θα πρέπει να δώσουν περισσότερη έμφαση στο συνδυασμό των δεξιοτήτων τους από ό,τι στην επιλογή ενός επαγγέλματος. Οι δεξιότητες θα μπορούν να μεταφέρονται από το ένα επάγγελμα στο άλλο. Ο χώρος στον οποίο εργάζονται οι άνθρωποι ενδέχεται, επίσης, να είναι πολύ διαφορετικός, με βάση τις αλλαγές που συντελούνται στην αγορά εργασίας (Amundson et all, 2008).

Η επίδραση της αγοράς εργασίας περιλαμβάνει τη δημιουργία νέων επαγγελμάτων, την αλλαγή υφιστάμενων, τις μεταβολές στον απαιτούμενο αριθμό ατόμων σε διάφορα επαγγέλματα και την αλλαγή των πρακτικών του τομέα απασχόλησης, μια έκτη μεταβλητή. Στον 20^ο αιώνα ένας εργαζόμενος υπολόγιζε ότι θα εργάζεται στον ίδιο εργοδότη για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα και ότι θα λαμβάνει ένα καλό πακέτο πρόσθετων παροχών. Στο 21^ο αιώνα οι εργαζόμενοι θα αλλάξουν δουλειές πολύ περισσότερες φορές από ό,τι στον 20^ο, γιατί έχει μεταβληθεί η νοοτροπία των εργοδοτών, δηλαδή έχουν πλέον την τάση να διατηρούν έναν εργαζόμενο για όσο καιρό η επιχείρηση έχει ανάγκη τις δεξιότητές του και όχι περισσότερο. Η επιχείρηση θα διατηρείται σε όσο το δυνατόν καλύτερη κατάσταση, διαθέτοντας έναν μικρό αριθμό ατόμων στα μεσαία διευθυντικά στρώματα. Ο Rifkin (1995) αναφέρει την ύπαρξη δύο ομάδων εργαζομένων στην εποχή της πληροφορίας:

1. μια μικρή ελίτ τεχνοκρατών που κατέχει διοικητικές και τεχνικές δεξιότητες και
2. μια κατώτερη κλίμακα εργαζομένων μιας χρήσης.

Μια άλλη πτυχή αυτής της νέας νοοτροπίας είναι η πρόσληψη «εργαζομένων της τελευταίας στιγμής» ή συμβασιούχων αντί για υπαλλήλους πλήρους απασχόλησης που λαμβάνουν ένα καλό μισθό και πλήρες πακέτο πρόσθετων παροχών. Οι εργοδότες ενδέχεται να μεταφέρουν συνήθη εργασιακά καθήκοντα σε λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, όπου αυτά μπορούν να εκτελούνται σε πολύ χαμηλότερο κόστος ανά ώρα. Ο συνδυασμός αυτών των συνθηκών της αγοράς εργασίας δυσκολεύει όλο και περισσότερο τους εργαζομένους με χαμηλό βαθμό ειδίκευσης, εκπαί δευσης ή όσους έχουν κάποια μορφή αναπηρίας στο να βρουν δουλειά (Amundson et all, 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΕΡΕΥΝΕΣ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσουμε τις έρευνες που έχουν γίνει από διάφορους φορείς ούτως ώστε να δείξουμε τα κριτήρια εκείνα με τα οποία οι υποψήφιοι φοιτητές διαλέγουν τη σχολή επιλογής τους καθώς και τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά όπως και το οικογενειακό περιβάλλον από το οποίο προέρχονται. Στο τέλος θα παρουσιάσουμε και την προσωπική μας έρευνα για να διαπιστώσουμε εάν τα αποτελέσματα των ερευνών συμπίπτουν με τα συμπεράσματα της προσωπικής μας έρευνας.

4.2. ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

Το 1998 το τμήμα Λογιστικής του ΤΕΙ Πειραιά πραγματοποίησε μία έρευνα ανάμεσα στους φοιτητές του Δ' Εξαμήνου και μετά που είχε ως σκοπό να αξιολογήσουν τις σπουδές και τα μαθήματά τους. Η έρευνα διεξάχθηκε με τη συγκέντρωση 1091 ερωτηματολογίων. Δεδομένου ότι συμπληρώθηκε το 95% των ερωτηματολογίων μπορεί να γίνει δεκτό ότι πρόκειται για απογραφή και όχι για δειγματοληψία.

Εμάς μας ενδιαφέρει να μελετήσουμε την πρώτη ενότητα που αφορά τα δημογραφικά στοιχεία καθώς και τα στοιχεία της οικογένειας προέλευσης του σπουδαστή.

Από την έρευνα έγινε φανερό ότι το 40,9% των φοιτητών ήταν άνδρες ενώ το 59,1% γυναίκες. Σε συνδυασμό με τα ποσοστά που αφορούν στην κατά φύλο διάρθρωση του σπουδαστικού πληθυσμού των ΤΕΙ της χώρας, καταδεικνύεται ότι οι γυναίκες έχουν μία αυξημένη προτίμηση για σπουδές στον κλάδο της Λογιστικής.

Η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων ήταν άγαμοι (91,0%) και η ηλικία τους στο μεγαλύτερο ποσοστό και στα δύο φύλλα από 23-27 ετών.

Ο τόπος καταγωγής των εν λόγω φοιτητών ήταν κατά κύριο λόγοι οι αστικές περιοχές. Από την περιφέρεια πρωτεύουσας και το πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης κατάγεται η πλειοψηφία των σπουδαστών, δηλαδή το 57,1%. Από τις πρωτεύουσες των Νομών κατάγεται το 10,5% ενώ από τις υπόλοιπες αστικές περιοχές το 6,9%. Από τις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές κατάγεται μικρότερο ποσοστό σπουδαστών 8,5% και 8,7% αντίστοιχα. Αυτό μας δείχνει ότι όσο μακρύτερα είναι ο τόπος καταγωγής των φοιτητών από την έδρα του ΤΕΙ Πειραιά τόσο μικρότερο ποσοστό έχει στην επιλογή της συγκεκριμένης σχολής.

Αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων, η πλειοψηφία των ερωτώμενων προέρχεται από οικογένειες με χαμηλό εκπαιδευτικό υπόβαθρο ενώ η σχετική πλειοψηφία από οικογένειες στις οποίες το επίπεδο εκπαίδευσης του πατέρα ή της μητέρας είναι μέχρι Δημοτικό.

Τα αποτελέσματα της έρευνας της επεξεργασίας των απαντήσεων που δόθηκαν σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή για σπουδές στη Λογιστική του ΤΕΙ Πειραιά και για συνέχιση των σπουδών μετά το Λύκειο δείχνουν ότι για το 41,9% η επιλογή να σπουδάσουν Λογιστική δεν ήταν «καθόλου τυχαία» έναντι του 13,5% για το οποίο ήταν «πολύ τυχαία». Οι λόγοι που επηρέασαν τους σπουδαστές στην απόφασή τους αυτή είναι η συλλογή πληροφοριών, που τους επηρεάζει καθοριστικά (73,3% - πολύ και λίγο-) και το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον που τους επηρεάζει πολύ λιγότερο (47,0%).

Ένας μικρός αριθμός σπουδαστών θεωρεί ότι καθοριστικοί παράγοντες στην επιλογή τους είναι:

- η προοπτική επαγγελματικής αποκατάστασης,
- η προσωπική επιθυμία,
- το εξεταστικό σύστημα και
- το ενδιαφέρον που παρουσιάζει ο κλάδος στα οικονομικά.

Τόσο οι άνδρες όσο και οι γυναίκες στην πλειονότητά τους επιλέγουν συνειδητά να σπουδάσουν Λογιστική, αφού δεν επηρεάζονται καθοριστικά από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον, θεωρώντας τη συλλογή πληροφοριών τον κυριότερο λόγο που προσδιορίζει την επιλογή τους.

Οι γυναίκες μάλιστα αποφασίζουν πιο συνειδητά από τους άνδρες τις σπουδές στο αντικείμενο αυτό (89,6% η επιλογή δεν έγινε τυχαία έναντι 75,5% των ανδρών), επηρεάζονται περισσότερο από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον, ενώ οι άνδρες συγκεντρώνουν πληροφορίες περισσότερο από τις γυναίκες πριν αποφασίσουν να επιλέξουν για σπουδές το τμήμα Λογιστικής.

Λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία συμπεραίνεται ότι οι σπουδαστές στην πλειονότητά τους επιλέγουν συνειδητά να σπουδάσουν Λογιστική, δεν επηρεάζονται καθοριστικά από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον και θεωρούν τη συλλογή πληροφοριών τον κυριότερο λόγο που τους ωθεί στην επιλογή τους.

Οι νεότεροι σπουδαστές επιλέγουν πιο συνειδητά από τους μεγαλύτερους να σπουδάσουν Λογιστική και συγκεντρώνουν πληροφορίες περισσότερο από τους μεγαλύτερους πριν αποφασίσουν να επιλέξουν για σπουδές το τμήμα Λογιστικής. Αξιοσημείωτη είναι η μεγάλη διαφορά μεταξύ των κάτω των 22 ετών και των άνω των 28 ετών. Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία επηρεάζονται λιγότερο από τους νεότερους από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον στην επιλογή τους.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ως προς τους λόγους που επηρεάζουν τους σπουδαστές στην απόφασή τους να φοιτήσουν στο ΤΕΙ Πειραιά έδειξε ότι το σύστημα εισαγωγής και το φιλικό περιβάλλον προσδιορίζουν με το ίδιο ακριβώς ποσοστό (85,5%) ενώ οι οικονομικοί λόγοι άσκησαν επίδραση πολύ λιγότερο (59,9%). Τέλος, ένας μικρός αριθμός σπουδαστών θεωρεί ότι καθοριστικοί παράγοντες σε αυτήν την επιλογή τους είναι η προσωπική προτίμηση της Λογιστικής του ΤΕΙ Πειραιά, η επαγγελματική αποκατάσταση και οι προσωπικοί λόγοι.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων για τους λόγους που επιδρούν στην απόφαση να συνεχισθούν οι σπουδές μετά το Λύκειο έδειξε ότι η προσωπική επιθυμία αποτελεί το μείζονα λόγο (98,9%), η επιθυμία για πλουτισμό και κοινωνική καταξίωση λιγότερο (82,0%) και η οικογενειακή επιθυμία πολύ λιγότερο (73,9%). Επίσης, ένας μικρός αριθμός σπουδαστών θεωρεί ότι καθοριστικοί παράγοντες στην απόφασή τους να συνεχίσουν σπουδές μετά το Λύκειο είναι η δυνατότητα επαγγελματικής

αποκατάστασης και το ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο κλάδο σπουδών. Και οι τρεις λόγοι (προσωπική επιθυμία, οικογενειακή επιθυμία και επιθυμία για πλουτισμό και κοινωνική καταξίωση) επηρεάζουν τις γυναίκες περισσότερο από ότι τους άνδρες στην απόφαση για συνέχιση των σπουδών μετά το Λύκειο.

4.3. ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΦΥΛΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Σημαντικές αποφάσεις (προσωπικές, οικογενειακές, επαγγελματικές) που επηρεάζουν την ζωή του ατόμου διαμορφώνονται κάτω από την επίδραση του κοινωνικού του φύλου. Το κοινωνικό φύλο αναφέρεται στους τρόπους συμπεριφοράς τους οποίους «προδιαγράφει» κάθε κοινωνία για άτομα διαφορετικού φύλου σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.

Παρά τις υψηλές τους επιδόσεις σε όλα σχεδόν τα μαθήματα τα κορίτσια ακολουθούν μαζικά τις θεωρητικές σπουδές που οδηγούν σε παραδοσιακά γυναικεία επαγγέλματα και υπο-αντιπροσωπεύονται στις σχολές τεχνολογικής κατεύθυνσης. Αντίθετα, τα αγόρια επιλέγουν σχολές φυσικών επιστημών και τεχνολογίας που οδηγούν σε δυναμικά και κερδοφόρα επαγγέλματα για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στον ρόλο του άνδρα-κουβαλητή (Χαραλαμπίδου, 2008).

Η διαφορετική κοινωνική αντίληψη για τους επαγγελματικούς και κοινωνικούς ρόλους των δυο φύλων οδηγεί σε μια έμφυλη διάσταση στην επιλογή σπουδών. Τα κορίτσια επιθυμούν περισσότερο να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο και να έχουν ευκαιρίες για ανθρώπινη επαφή, ενώ οι υψηλές οικονομικές απολαβές, η εξασφάλιση, το κοινωνικό γόητρο δεν τα απασχολεί, σε αντίθεση με τα αγόρια (Χαραλαμπίδου, 2008).

Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (EUROSTAT, 2005) το 2005 το ποσοστό των κοριτσιών που αποφοίτησαν από καθηγητικές σχολές ανερχόταν στο 78% των αποφοίτων, ενώ

στους απόφοιτους των σχολών πληροφορικής, μαθηματικών και φυσικής τα κορίτσια αποτελούσαν μόλις το 39%.

Στην Ελλάδα ένα μικρό ποσοστό των αγοριών 14,6% επιλέγει την θεωρητική κατεύθυνση έναντι του 50,5% των κοριτσιών. Αντίθετα, το ποσοστό των αγοριών που επιλέγει τεχνολογική κατεύθυνση είναι 50,4% έναντι 19,6% των κοριτσιών.

Κατά το 2008 πραγματοποιήθηκε έρευνα στη Σχολή των Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του ΑΠΘ και στη Σχολή της Ελληνικής Φιλολογίας του ΑΠΘ. Σκοπός της έρευνας πεδίου είναι να ελεγχθεί σε ποιο βαθμό σήμερα στη χώρα μας, οι παράγοντες επιδρούν στις αποφάσεις ατόμων διαφορετικού φύλου κατά την επιλογή τομέα σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε αυτή την έρευνα επιλέχθηκε η μέθοδος της δημοσκόπησης (survey) με χρήση ερωτηματολογίου σε δείγμα φοιτητών/τριών των παραπάνω Σχολών. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, κωδικοποιήθηκαν και αναλύθηκαν στο SPSS. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης οδήγησαν στα συμπεράσματα που ακολουθούν.

Σύμφωνα με προηγούμενες έρευνες, (Μπουρνούδη και Ψάλτη, 1997, Ζιώγου, 2006), το προσωπικό ενδιαφέρον ήταν το πρώτο κριτήριο για την επιλογή Σχολής τόσο για τα κορίτσια όσο και για τα αγόρια: αγόρια και κορίτσια επιλέγουν σπουδές με σκοπό να ακολουθήσουν ένα επάγγελμα «που τους αρέσει».

Ο παράγοντας με την μικρότερη επιρροή στην απόφαση των αγοριών και των κοριτσιών προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν ήταν το επάγγελμα και το εκπαιδευτικό επίπεδο της μητέρας.

Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις για το ρόλο των δυο φύλων, δεν έχουν επιδράσει πολύ στην επιλογή κατεύθυνσης σπουδών, με εξαίρεση την στερεοτυπική αντίληψη περί έμφυλων χαρακτηριστικών μιας Σχολής Τεχνολογίας Υπολογιστών.

Η αντίληψη ότι μια σχολή Τεχνολογίας Υπολογιστών δεν ταιριάζει περισσότερο στα κορίτσια από τα αγόρια είναι εντονότερη στις φοιτήτριες της Σχολής Φιλολογίας και επηρέασε την επιλογή κατεύθυνσης σπουδών τους, γεγονός που επιβεβαιώνει την στερεοτυπική αντίληψη που επικρατεί σύμφωνα με την οποία η τεχνολογία θεωρείται ένα κατεξοχήν ανδρικό πεδίο δράσης.

Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές των δυο Σχολών φαίνεται να έχουν γενικά φιλελεύθερες αντιλήψεις για το κοινωνικό, επαγγελματικό, εκπαιδευτικό και οικογενειακό ρόλο των δυο φύλων με τις φοιτήτριες να έχουν περισσότερο

φιλελεύθερες απόψεις από ότι οι φοιτητές. Ωστόσο, η Σχολή Φιλολογίας κρίνεται πιο ταιριαστή στις γυναίκες απ' ότι η τεχνολογική Σχολή, με εξαίρεση τις φοιτήτριες της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών.

Οι γονείς δεν επηρέασαν τα παιδιά προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν ούτε αποτέλεσαν καθοριστικό παράγοντα στην επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών που έκαναν αποφάσισαν να επιλέξουν τα παιδιά. Μόνο οι φοιτητές της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών έχουν επηρεαστεί λίγο περισσότερο από τον πατέρα τους σε σχέση με τους φοιτητές Φιλολογίας. Επίσης, η ενθάρρυνση/παρότρυνση των πατεράδων προς τα παιδιά είχε την ίδια βαρύτητα με την ενθάρρυνση/παρότρυνση των μητέρων προς τα παιδιά προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν.

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες των δυο Σχολών συμφωνούν ότι δεν ενθαρρύνθηκαν σημαντικά προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα από το συγγενικό και φιλικό τους περιβάλλον.

Το συγγενικό και φιλικό περιβάλλον, ίσως λόγω των οικονομικο-κοινωνικών αλλαγών των τελευταίων δεκαετιών, παροτρύνει λίγο περισσότερο τα κορίτσια από τα αγόρια να σπουδάσουν και, παράλληλα, ενθαρρύνει αγόρια και κορίτσια να ακολουθήσουν την τεχνολογική κατεύθυνση σπουδών που έχει καλύτερες και περισσότερες επαγγελματικές προοπτικές, χωρίς όμως αυτή η παρότρυνση να έχει σημαντική βαρύτητα στην τελική απόφαση των μαθητών/τριών.

Το σχολικό περιβάλλον του Λυκείου δεν επηρέασε τα αγόρια και τα κορίτσια και των δυο Σχολών προκειμένου να επιλέξουν την σχολή που τώρα φοιτούν. Βέβαια, οι φοιτήτριες της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών επηρεάστηκαν λίγο περισσότερο στην επιλογή κατεύθυνσης σπουδών από το σχολικό περιβάλλον σε σχέση με τις φοιτήτριες της Σχολής Φιλολογίας.

Σημαντικός παράγοντας για την επιλογή της κατεύθυνσης σπουδών ήταν η επίδοση στα σχολικά μαθήματα του Λυκείου, ιδιαίτερα για τα κορίτσια και των δυο Σχολών τα οποία επηρεάστηκαν περισσότερο από τα αγόρια.

Οι επιδόσεις στα μαθήματα θετικών επιστημών και θεωρητικών επιστημών του Λυκείου επηρέασαν πολύ τα παιδιά να επιλέξουν τις αντίστοιχες Σχολές.

Οι φοιτήτριες της Σχολής Μηχανολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών έχουν υψηλές επιδόσεις τόσο στα θεωρητικά όσο και στα θετικά

μαθήματα, ενώ οι μαθήτριες της Φιλολογίας έχουν υψηλές επιδόσεις μόνο στα θεωρητικά-φιλολογικά μαθήματα.

Οι υψηλές βαθμολογίες στα θετικά μαθήματα είναι καθοριστικός παράγοντας για την επιλογή της τεχνολογικής κατεύθυνσης σπουδών αφού η μέτρια βαθμολογία στα μαθηματικά και στην φυσική αποτρέπει τα κορίτσια από το να επιλέξουν την τεχνολογική κατεύθυνση. Ίσως κάποια κορίτσια δεν παροτρύνθηκαν αρκετά από το σχολικό και οικογενειακό περιβάλλον να ασχοληθούν με τα μαθηματικά, τα οποία συνδέονται άμεσα με την επιστήμη στις Πληροφορικής.

Οι προοπτικές των οικονομικών απολαβών επηρέασαν αγόρια και κορίτσια προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν αλλά τα αγόρια επηρεάστηκαν περισσότερο από τα κορίτσια. Επηρέασαν στην επιλογή κατεύθυνσης σπουδών περισσότερο τα αγόρια της Σχολής Ηλεκτρ. Μηχ. & Η/Υ από τα αγόρια της Σχολής Φιλολογίας. Οι φοιτητές του τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών είναι πιο φιλόδοξοι, επιλέγοντας μια κατεύθυνση σπουδών που οδηγεί σε επαγγέλματα με προοπτικές καριέρας και υψηλές οικονομικές απολαβές.

Ακόμη, το κοινωνικό γόητρο του συγκεκριμένου επιστημονικού κλάδου επηρέασε αγόρια και κορίτσια προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν.

Οι φοιτήτριες από τη Σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών επηρεάστηκαν από το συγγενικό και φιλικό περιβάλλον από το κοινωνικό γόητρο του συγκεκριμένου κλάδου περισσότερο από τις άλλες ομάδες στην επιλογή κατεύθυνσης σπουδών.

Παράλληλα, θεωρούν την εργασιακή αξία των οικονομικών απολαβών και του κοινωνικού γοήτρου σημαντικότερη από την δυνατότητα για προσφορά στο κοινωνικό σύνολο. Οι φοιτήτριες του τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών είναι πιο φιλόδοξες, επιβεβαιώνοντας την έρευνα των Davey & Lalonde (2004) που ισχυρίζονται ότι οι γυναίκες, που επιλέγουν τους κλάδους των θετικών επιστημών και της μηχανικής θεωρούν πιο σημαντικές τις αξίες της επιτυχίας, της υπευθυνότητας, της ανεξαρτησίας και των οικονομικών προοπτικών.

Στην έρευνα μας, σε αντίθεση με προηγούμενες έρευνες (Σιδηροπούλου 1997, 1990) ούτε το μάθημα του σχολικού και επαγγελματικού προσανατολισμού («ΣΕΠ»)

ούτε σύμβουλος επαγγελματικού προσανατολισμού δεν επηρέασε τα αγόρια και τα κορίτσια προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν.

Το αίσθημα της αυτεπάρκειας ως προς τις απαιτήσεις της Σχολής φοίτησης, οι προσωπικές κλίσεις και το προσωπικό ενδιαφέρον για το αντικείμενο σπουδών αποτελούν τους παράγοντες που επηρέασαν περισσότερο από τους υπόλοιπους αγόρια και κορίτσια προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν. Δεν ήταν, όμως, αυτοί οι παράγοντες που διαφοροποίησαν την επιλογή κατεύθυνσης σπουδών των παιδιών διότι επηρέασαν εξίσου αγόρια και κορίτσια των δυο Σχολών.

Τα επαγγέλματα και ο κλάδος σπουδών των γονέων δεν επηρέασαν αγόρια και κορίτσια προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν.

Η δυνατότητα προσφοράς στο κοινωνικό σύνολο επηρέασε τα παιδιά προκειμένου να επιλέξουν τη Σχολή που τώρα φοιτούν. Η δυνατότητα για προσφορά στο κοινωνικό σύνολο αποτελεί πιο σημαντική επαγγελματική αξία για τις φοιτήτριες σε σχέση με τους φοιτητές και των δυο Σχολών.

Οι φοιτήτριες της Σχολής Φιλολογίας θεωρούν πολύ πιο σημαντική εργασιακή αξία την δυνατότητα για προσφορά στο κοινωνικό σύνολο από τις φοιτήτριες της Σχολής Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών.

Η βαθμολογία των φοιτητριών και των δυο σχολών είναι εξίσου υψηλή στην κλίμακα SRES αλλά τα ενδιαφέροντα, οι προτιμήσεις και οι επιλογές των φοιτητριών τις Φιλολογίας είναι στερεοτυπικές του γυναικείου φύλου. Συγκεκριμένα, οι φοιτήτριες της Φιλολογίας θεωρούν πιο σημαντική την δυνατότητα για προσφορά στο κοινωνικό σύνολο από το κοινωνικό γόητρο του συγκεκριμένου επιστημονικού κλάδου και τις προοπτικές των οικονομικών απολαβών. Επίσης, έχουν εντονότερη την στερεοτυπική αντίληψη περί έμφυλων χαρακτηριστικών μιας Σχολής Τεχνολογίας Υπολογιστών.

Παρατηρείται μια διεύρυνση των εργασιακών αξιών των κοριτσιών που πιθανώς οφείλεται στις οικονομικο-κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων δεκαετιών (αύξηση του φαινομένου της ανεργίας, νέες σχέσεις παραγωγής) και στις επιδράσεις τους στα θέματα ισότητας των φύλων.

Στη παρούσα έρευνα κριτήριο των κοριτσιών για την επιλογή κατεύθυνσης σπουδών δεν αποτέλεσε μόνο η δυνατότητα για προσφορά στο κοινωνικό σύνολο, αλλά και το κοινωνικό γόητρο και οι οικονομικές απολαβές. Ακόμη, οι φοιτήτριες της

Σχολής Ηλεκτ. Μηχ. & Η/Υ επηρεάζονται αρκετά από τον κοινωνικό τους περίγυρο και επιθυμούν ένα επάγγελμα που θα τους προσφέρει κοινωνικό γόητρο.

Η μηδαμινή επιρροή του μαθήματος σχολικού και επαγγελματικού προσανατολισμού και, γενικότερα, η μικρή επίδραση του σχολικού περιβάλλοντος οδηγεί στο συμπέρασμα ότι τα κορίτσια και τα αγόρια, ως μαθήτριες και μαθητές, δεν δέχονται τα κατάλληλα ερεθίσματα, δεν λαμβάνουν επαρκή ενημέρωση για την αγορά εργασίας και δεν έχουν, τις περισσότερες φορές, την δυνατότητα ανάπτυξης δεξιοτήτων πέρα των στερεοτυπικών για το φύλο τους.

4.4. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ALCO

Η Alco πραγματοποίησε το 2010 για λογαριασμό του Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη, μία έρευνα ανάμεσα σε νέους απόφοιτους Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τέσσερις ημέρες πριν από την έναρξη των πανελλαδικών εξετάσεων του 2010, σε ένα δείγμα 500 μαθητών της Γ' Λυκείου στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη, οι οποίοι απάντησαν αυθόρμητα. Σκοπός της ήταν να επισημανθούν τα κριτήρια επιλογής σχολών.

Από τα ευρήματα της έρευνας διαπιστώθηκε ότι οκτώ στους δέκα νέους και νέες απάντησαν ότι επέλεξαν τις σπουδές τους όχι με βάση το ακαδημαϊκό τους επίπεδο ή την αγάπη τους γι' αυτές, αλλά με κριτήριο την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Όπως φανερώνει η έρευνα, η κοινωνική ή πολιτική προσέγγιση των σπουδών από τους εκπροσώπους της «νέας γενιάς» έχει αλλάξει στη χώρα μας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι Στρατιωτικές Σχολές. Οι υποψήφιοι απαντούν ανοικτά ότι δεν τις θεωρούν καν πρώτες όσον αφορά το επίπεδο σπουδών τους, ωστόσο η ζήτηση ανεβαίνει διαρκώς επειδή έχουν καλές προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης.

Πιο αναλυτικά, από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές/τριες:

- Έχουν πρώτο κριτήριο στην επιλογή των σπουδών τους την επαγγελματική αποκατάσταση (8 στους 10 επιλέγουν αυτές που θα τους εξασφαλίσουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας).
- Θεωρούν τα Οικονομικά ως τον κύκλο σπουδών με τις μεγαλύτερες προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης, ενώ ακολουθούν η Πληροφορική, η Ιατρική και παραϊατρικά επαγγέλματα, τα Παιδαγωγικά, οι Στρατιωτικές Σχολές.
- Ένας στους τρεις πιστεύει ότι η ομαλή απορρόφησή του από την αγορά εργασίας δεν έχει να κάνει με το ίδρυμα στο οποίο θα φοιτήσει. Πολλοί μάλιστα θεωρούν τα ΙΕΚ «διαβατήριο» για την αγορά εργασίας. Πρώτο μάλιστα σε αναγνωρισιμότητα αλλά και αξιολόγηση ΙΕΚ επιλέχθηκε το Ακμή (36%) και μετά τα Ξυνή (26%) και Δέλτα (23%).
- «Δεν υπάρχει πλέον η ευχαρίστηση του να σπουδάσεις ό,τι θέλεις » σημειώνει η Νάντια. «Στο πανεπιστήμιό μου οι περισσότεροι θέλουν να απορροφηθούν σε μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις. Το πιθανότερο είναι ότι θα αναγκαστούν να δουλέψουν κάποια χρόνια στο λεγόμενο καθεστώς «μαθητείας», ανασφάλιστοι, με μπλοκ παροχής υπηρεσιών. Εγώ ήθελα πάντα να σπουδάσω διαφήμιση και επικοινωνία. Ο τομέας αυτός δεν πάει πάρα πολύ καλά στην Ελλάδα αυτή την περίοδο. Ίσως χρειαστεί να κάνω κάποιες αλλαγές στην κατεύθυνσή μου για να μπορέσω να έχω σπουδές που θα μου δώσουν δουλειά » καταλήγει.

«Η επιλογή σπουδών και επαγγέλματος είναι σήμερα μια εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία από ένα τοπίο 600 σχολών στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση για πολλές από τις οποίες ο τίτλος τους είναι αναντίστοιχος με το περιεχόμενο των σπουδών» λέει ο εκπαιδευτικός και φροντιστής κ. Γ. Χατζητέγας. «Οι νέοι σήμερα επιλέγουν με κριτήριο την επαγγελματική αποκατάσταση αλλά και με τη γοητεία που ασκούν τα νέα επαγγέλματα της Πληροφορικής, της νέας Οικονομίας και των Οικολογικών Τεχνολογιών» καταλήγει.

Διάγραμμα 6: Η επαγγελματική αποκατάσταση καθορίζει τις σπουδές.

ΠΗΓΗ: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=334550>

4.5. ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ: ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών διεξήγαγε μία πανελλήνια έρευνα το 2010 σε 7.000 μαθητές της Γ΄ Λυκείου δημόσιων σχολείων. Στόχος της έρευνας ήταν η απεικόνιση των απόψεων των μαθητών για τους παράγοντες εκείνους που κυρίως επηρεάζουν την επιλογή τους για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Η μεθοδολογία της έρευνας βασίστηκε στη συστηματική αναλογική στρωματοποιημένη δειγματοληψία, η οποία εξασφαλίζει αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος του υπό έρευνα πληθυσμού.

Από την έρευνα διαπιστώθηκαν τα εξής:

- Οι καθηγητές (24,8%) επηρεάζουν περισσότερο τους μαθητές στην επιλογή πεδίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από ότι οι γονείς τους (22,5%) ή οι φίλοι τους (5,6%).
- Το επάγγελμα των γονιών τους δεν επηρεάζει την επιλογή των μαθητών.

- Η αγορά εργασίας αποτελεί σημαντικό παράγοντα επιλογής αφού 8 στους 10 μαθητές απάντησαν «πολύ σημαντικό» ενώ αντίθετα η βαθμολογία των μαθητών δεν φαίνεται να επηρεάζει αυτόν τον παράγοντα επιλογής. Επίσης, θεωρούν ότι οι σπουδές είναι αναγκαίες για την αγορά εργασίας.
- Οι αναφερόμενες καλές αμοιβές ενός επαγγέλματος φαίνεται να επηρεάζουν επίσης σημαντικά ένα υψηλό ποσοστό των μαθητών (69,1%).
- Οι κυριότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες για την επιλογή των σπουδών τους είναι οι εξής με σειρά μεγαλύτερης προτίμησης:
  - Το ενδιαφέρον μου για το αντικείμενο.
  - Το αναμενόμενο εισόδημα και οι επαγγελματικές προοπτικές.
  - Η αναγνώριση και η ποιότητα του εκπαιδευτικού ιδρύματος.
  - Το κόστος σπουδών.
  - Οι σπουδές να είναι κοντά στον τόπο κατοικίας μου.
  - Οι σπουδές να είναι μακριά από τον τόπο κατοικίας μου.
- Στη χώρα μας οι μαθητές έχουν μικρή πληροφόρηση σχετικά με το εύρος σπουδών, τα αντικείμενα και τις δυνατότητες εργασίας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που θα ακολουθήσουν είτε λόγω έλλειψης σχολικών συμβούλων επαγγελματικού προσανατολισμού είτε λόγω πλημμελούς πληροφόρησης από σχετικά αξιόπιστες και φθηνές πηγές, όπως είναι το διαδίκτυο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟ ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΤΕΙ ΠΡΕΒΕΖΑΣ

5.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μία προσπάθεια να αποτυπωθούν τα κριτήρια επιλογής τμήματος προπτυχιακών σπουδών. Για να μελετηθούν αυτά τα κριτήρια διεξήχθη μία έρευνα στα ΤΕΙ Ηπείρου και Πειραιά.

Σκοπός αυτής της έρευνας ήταν να ερευνηθούν ποια κριτήρια θεωρούν σημαντικά οι φοιτητές και ποια καθόλου σημαντικά που τους επηρεάζουν στο να επιλέξουν το τμήμα και τη σχολή που θα σπουδάσουν.

Για το λόγο αυτό συντάχθηκαν ερωτηματολόγια, τα οποία δόθηκαν έτοιμα από τον επιβλέποντα της Πτυχιακής εργασίας, Αναπληρωτή καθηγητή του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής κ. Μιχαήλ Διακομιχάλη. Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αναφέρονται στους παράγοντες εκείνους που επηρεάζουν τους φοιτητές, δηλαδή στους ακαδημαϊκούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, προσωπικούς και στην ενημέρωση που έχουν για τη συγκεκριμένη σχολή και το τμήμα του πανεπιστημίου που επιθυμούν. Οι ερωτήσεις στο σύνολό τους είναι 60.

Μοιράστηκαν λοιπόν 145 ερωτηματολόγια στους φοιτητές του ΤΕΙ Πρέβεζας και Πειραιά (48 στην Πρέβεζα και 97 στον Πειραιά). Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν με τα ερωτηματολόγια καταχωρήθηκαν στο πρόγραμμα Expert Choise. Στη συνέχεια καταρτίστηκαν πίνακες με τη βοήθεια του λογιστικού φύλλου Excell της Microsoft και δημιουργήθηκαν και τα κατάλληλα διαγράμματα μέσω αυτού.

5.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

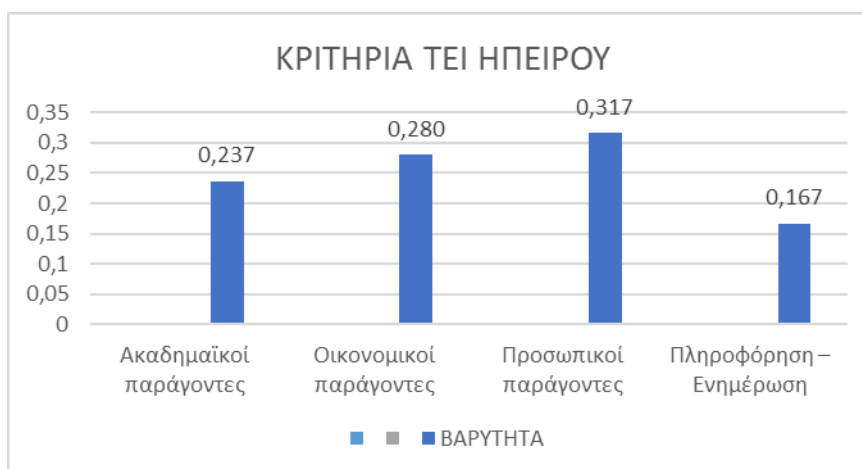
Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα ευρήματα που προέκυψαν από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας.

Στα κριτήρια, όπως βλέπουμε και από τον παρακάτω πίνακα, αναφορικά με τους σπουδαστές του ΤΕΙ Ηπείρου, διαπιστώνεται ότι οι προσωπικοί παράγοντες είναι οι πιο σημαντικοί για αυτούς και στη συνέχεια έρχονται οι οικονομικοί παράγοντες. Τα κριτήρια που δεν είναι σημαντικά είναι η πληροφόρηση-ενημέρωση.

Πίνακας 1: Κριτήρια για τους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ
Ακαδημαϊκοί παράγοντες	0,237
Οικονομικοί παράγοντες	0,280
Προσωπικοί παράγοντες	0,317
Πληροφόρηση – Ενημέρωση	0,167

Διάγραμμα 7: Κριτήρια για τους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου

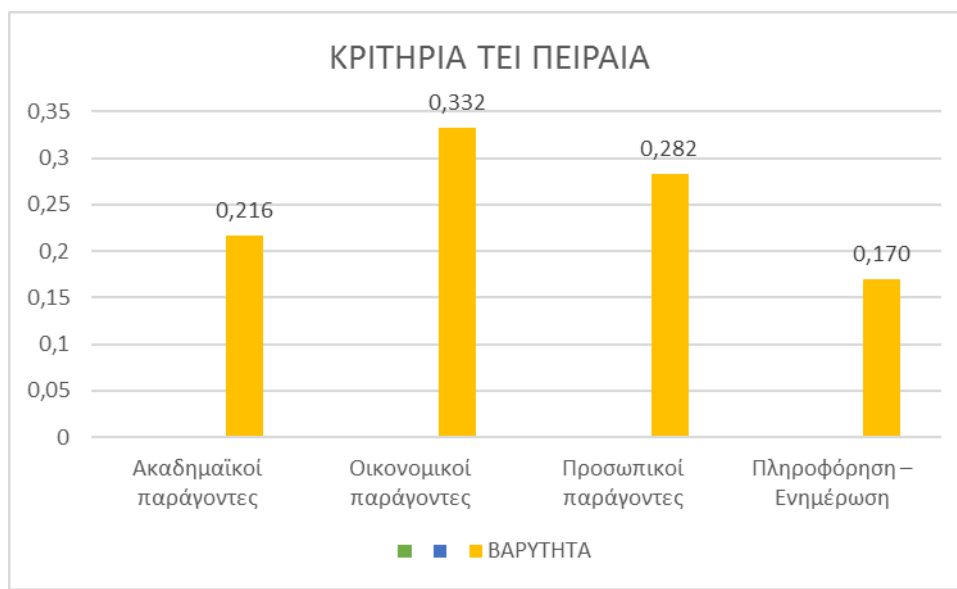

Αναφορικά με τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά, όπως βλέπουμε και από τον παρακάτω πίνακα, το πιο σημαντικό κριτήριο είναι ο οικονομικός παράγοντας και στη συνέχεια οι προσωπικοί παράγοντες. Και εδώ, όπως και στους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου το λιγότερο σημαντικό κριτήριο είναι η πληροφόρηση-ενημέρωση.

Πίνακας 2: Κριτήρια για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ
Ακαδημαϊκοί παράγοντες	0,216
Οικονομικοί παράγοντες	0,332
Προσωπικοί παράγοντες	0,282
Πληροφόρηση – Ενημέρωση	0,170

Διάγραμμα 8: Κριτήρια για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά

Στη συνέχεια θα μελετήσουμε τα υποκριτήρια αναλυτικά.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Πίνακας 3: Υποκριτήρια των Ακαδημαϊκών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ

Ηπείρου

ΚΡΙΤΗΡΙΟ/ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	0,237
Prestige τμήματος	0,022
Ανάπτυξη έρευνας	0,019
Βαθμός πρόσβασης	0,043
Ποιότητα προγράμματος σπουδών	0,045
Βιβλιοθήκη - Εργαστήρια	0,025
Δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών	0,051
Εκπαιδευτικό Προσωπικό	0,031

Διάγραμμα 9: Υποκριτήρια των Ακαδημαϊκών παραγόντων των φοιτητών του

ΤΕΙ Ηπείρου

Όπως παρατηρούμε από τον παραπάνω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα, για τους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου, όσο αναφορά τους ακαδημαϊκούς παράγοντες, το σημαντικότερο κριτήριο είναι η δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών που παρέχει το τμήμα σπουδών, ως κριτήριο επιλογής. Ο αμέσως σημαντικότερος παράγοντας είναι

η ποιότητα του προγράμματος σπουδών. Αντίθετα, δεν θεωρούν σημαντικό την ανάπτυξη έρευνας.

Το ίδιο παρατηρούμε και για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά, όπου το σημαντικότερο κριτήριο είναι η δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών. Ο λιγότερος σημαντικός παράγοντας είναι το prestige του τμήματος.

Πίνακας 4: Υποκριτήρια των Ακαδημαϊκών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά

ΚΡΙΤΗΡΙΟ/ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	0,216
Prestige τμήματος	0,021
Ανάπτυξη έρευνας	0,022
Βαθμός πρόσβασης	0,027
Ποιότητα προγράμματος σπουδών	0,045
Βιβλιοθήκη - Εργαστήρια	0,023
Δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών	0,047
Εκπαιδευτικό Προσωπικό	0,031

Διάγραμμα 10: Υποκριτήρια των Ακαδημαϊκών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Σχετικά με τα υποκριτήρια στους οικονομικούς παράγοντες, όπως παρατηρούμε από τον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα, οι φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου θεωρούν ότι το πιο σημαντικό κριτήριο είναι το οικογενειακό εισόδημα και στη συνέχεια το κόστος ζωής. Μη σημαντικό θεωρούν την ύπαρξη φοιτητικής λέσχης.

Πίνακας 5: Υποκριτήρια των Οικονομικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου

ΚΡΙΤΗΡΙΟ/ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	0,280
Ύπαρξη φοιτητικές λέσχης	0,026
Ύπαρξη φοιτητικής εστίας	0,031
Δυνατότητα παράλληλης απασχόλησης	0,031
Απόσταση από τον τόπο καταγωγής	0,044
Οικογενειακό εισόδημα	0,062
Κόστος ζωής	0,053
Άλλες οικονομικές παροχές (π.χ. δωρεάν μετακινήσεις)	0,032

Διάγραμμα 11: Υποκριτήρια των Οικονομικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου

Τα ίδια αποτελέσματα παρατηρούμε και στους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά, όπου ως σημαντικότερο κριτήριο είναι το οικογενειακό εισόδημα και το επόμενο το κόστος ζωής. Επίσης και για αυτούς η ύπαρξη φοιτητικής λέσχης δεν αποτελεί σημαντικό κριτήριο.

Πίνακας 6: Υποκριτήρια των Οικονομικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά

ΚΡΙΤΗΡΙΟ/ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	0,332
Ύπαρξη φοιτητικές λέσχης	0,025
Ύπαρξη φοιτητικής εστίας	0,033
Δυνατότητα παράλληλης απασχόλησης	0,053
Απόσταση από τον τόπο καταγωγής	0,045
Οικογενειακό εισόδημα	0,075
Κόστος ζωής	0,055
Άλλες οικονομικές παροχές (π.χ. δωρεάν μετακινήσεις)	0,047

Διάγραμμα 12: Υποκριτήρια των Οικονομικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Όπως παρατηρούμε από τον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα, οι φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου θεωρούν ως σημαντικότερο προσωπικό κριτήριο την ποιότητα της φοιτητικής ζωής καταρχάς και το μέγεθος της πόλης- επιλογές ελεύθερου χρόνου κατά δεύτερον. Δεν θεωρούν σημαντικό κριτήριο τη δυνατότητα αθλητικών εγκαταστάσεων.

Πίνακας 7: Υποκριτήρια των Προσωπικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου

ΚΡΙΤΗΡΙΟ/ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	0,317
Επίδραση οικογένειας	0,077
Μέγεθος πόλης - Επιλογές ελεύθερου χρόνου	0,082
Δυνατότητα αθλητικών εγκαταστάσεων	0,067
Ποιότητα φοιτητικής ζωής	0,091

Διάγραμμα 13: Υποκριτήρια των Προσωπικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου

Πίνακας 8: Υποκριτήρια των Προσωπικών παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ

Πειραιά

ΚΡΙΤΗΡΙΟ/ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ	0,282
Επίδραση οικογένειας	0,075
Μέγεθος πόλης - Επιλογές ελεύθερου χρόνου	0,062
Δυνατότητα αθλητικών εγκαταστάσεων	0,046
Ποιότητα φοιτητικής ζωής	0,098

Διάγραμμα 14: Υποκριτήρια των Προσωπικών παραγόντων των φοιτητών του

ΤΕΙ Πειραιά

Για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά η ποιότητα της φοιτητικής ζωής είναι το σημαντικότερο προσωπικό κριτήριο και στη συνέχεια η επίδραση της οικογένειας. Και εδώ ως μη σημαντικό θεωρούν την δυνατότητα των αθλητικών εγκαταστάσεων.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ – ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Πίνακας 9: Υποκριτήρια των Πληροφόρηση - Ενημέρωση παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου

ΚΡΙΤΗΡΙΟ/ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	0,167
Ιστοσελίδα του Τμήματος	0,049
Ενημέρωση από φίλους - γνωστούς	0,035
Πληροφόρηση από έντυπα ή άλλα μέσα	0,033
Επίδραση από φοιτητές - καθηγητές	0,051

Διάγραμμα 15: Υποκριτήρια των Πληροφόρηση - Ενημέρωση παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Ηπείρου

Για τους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου στην κατηγορία Ενημέρωση – Πληροφόρηση, θεωρούν ως σημαντικό κριτήριο την επίδραση από φοιτητές-καθηγητές και στη συνέχεια την ιστοσελίδα του Τμήματος. Ως μη σημαντικό κριτήριο θεωρούν την πληροφόρηση από έντυπα ή άλλα μέσα.

Πίνακας 10: Υποκριτήρια των Πληροφόρηση - Ενημέρωση παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά

ΚΡΙΤΗΡΙΟ/ ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	0,170
Ιστοσελίδα του Τμήματος	0,053
Ενημέρωση από φίλους - γνωστούς	0,036
Πληροφόρηση από έντυπα ή άλλα μέσα	0,031
Επίδραση από φοιτητές - καθηγητές	0,049

Διάγραμμα 16: Υποκριτήρια των Πληροφόρηση - Ενημέρωση παραγόντων των φοιτητών του ΤΕΙ Πειραιά

Αντίθετα, οι φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά θεωρούν ως σημαντικό κριτήριο την ιστοσελίδα του Τμήματος και στη συνέχεια την επίδραση από φοιτητές-καθηγητές. Και αυτοί, όπως και οι φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου θεωρούν ως το λιγότερο σημαντικό παράγοντα την πληροφόρηση από έντυπα ή από άλλα μέσα.

5.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για να αντιληφθούμε ποιο θεωρούν ως το πιο σημαντικό κριτήριο οι φοιτητές, δημιουργήσαμε, εκτός από την ανάλυση των κατηγοριών που κάναμε προηγουμένως, και έναν συγκεντρωτικό πίνακα που περιλαμβάνει όλα τα υποκριτήρια και των τεσσάρων βασικών κριτηρίων. Από την καταγραφή των αποτελεσμάτων, όπως παρατηρούμε και από τους παρακάτω πίνακες και τα αντίστοιχα διαγράμματα προκύπτουν τα εξής:

- 1) Για τους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου το σημαντικότερο κριτήριο για την επιλογή τμήματος για προπτυχιακές σπουδές αποτελεί η ποιότητα της φοιτητικής ζωής και ακολουθεί το μέγεθος της πόλης σπουδών και η επιλογές που θα έχουν στον ελεύθερό τους χρόνο.
- 2) Για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά το σημαντικότερο κριτήριο για την επιλογή τμήματος για προπτυχιακές σπουδές αποτελεί η ποιότητα της φοιτητικής ζωής και ακολουθεί η επίδραση της οικογένειας και το οικογενειακό εισόδημα που καταλαμβάνουν την ίδια βαρύτητα και τα δύο κριτήρια.
- 3) Το λιγότερο σημαντικό κριτήριο για τους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου αποτελεί η ανάπτυξη έρευνας.
- 4) Το λιγότερο σημαντικό κριτήριο για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά αποτελεί το Prestige του Τμήματος

Πίνακας 11: Συγκεντρωτικά υποκριτήρια επιλογής τμήματος για προπτυχιακές σπουδές φοιτητών ΤΕΙ Ηπείρου

ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ
Prestige τμήματος	0,022
Ανάπτυξη έρευνας	0,019
Βαθμός πρόσβασης	0,043
Ποιότητα προγράμματος σπουδών	0,045
Βιβλιοθήκη - Εργαστήρια	0,025
Δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών	0,051
Εκπαιδευτικό Προσωπικό	0,031
Ύπαρξη φοιτητικές λέσχης	0,026
Ύπαρξη φοιτητικής εστίας	0,031
Δυνατότητα παράλληλης απασχόλησης	0,031
Απόσταση από τον τόπο καταγωγής	0,044
Οικογενειακό εισόδημα	0,062
Κόστος ζωής	0,053
Άλλες οικονομικές παροχές (π.χ. δωρεάν μετακινήσεις)	0,032
Επίδραση οικογένειας	0,077
Μέγεθος πόλης - Επιλογές ελεύθερου χρόνου	0,082
Δυνατότητα αθλητικών εγκαταστάσεων	0,067
Ποιότητα φοιτητικής ζωής	0,091
Ιστοσελίδα του Τμήματος	0,049
Ενημέρωση από φίλους - γνωστούς	0,035
Πληροφόρηση από έντυπα ή άλλα μέσα	0,033
Επίδραση από φοιτητές - καθηγητές	0,051

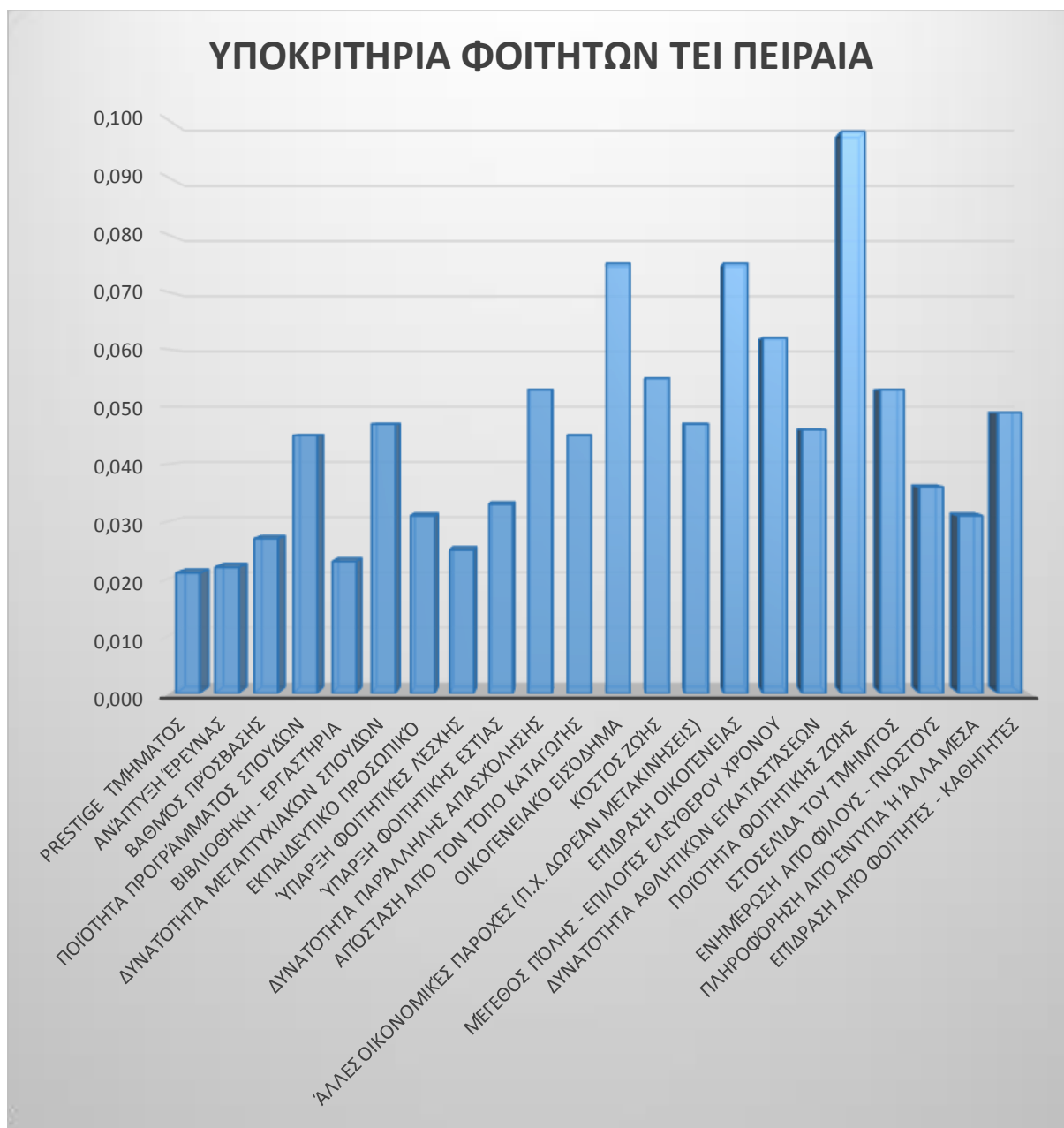
Διάγραμμα 17: Συγκεντρωτικά υποκριτήρια επιλογής τμήματος για προπτυχιακές σπουδές φοιτητών ΤΕΙ Ηπείρου

Πίνακας 12: Συγκεντρωτικά υποκριτήρια επιλογής τμήματος για προπτυχιακές σπουδές φοιτητών ΤΕΙ Πειραιά

ΥΠΟΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ
Prestige τμήματος	0,021
Ανάπτυξη έρευνας	0,022
Βαθμός πρόσβασης	0,027
Ποιότητα προγράμματος σπουδών	0,045
Βιβλιοθήκη - Εργαστήρια	0,023
Δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών	0,047
Εκπαιδευτικό Προσωπικό	0,031
Ύπαρξη φοιτητικές λέσχης	0,025
Ύπαρξη φοιτητικής εστίας	0,033
Δυνατότητα παράλληλης απασχόλησης	0,053
Απόσταση από τον τόπο καταγωγής	0,045
Οικογενειακό εισόδημα	0,075
Κόστος ζωής	0,055
Άλλες οικονομικές παροχές (π.χ. δωρεάν μετακινήσεις)	0,047
Επίδραση οικογένειας	0,075
Μέγεθος πόλης - Επιλογές ελεύθερου χρόνου	0,062
Δυνατότητα αθλητικών εγκαταστάσεων	0,046
Ποιότητα φοιτητικής ζωής	0,098
Ιστοσελίδα του Τμήματος	0,053
Ενημέρωση από φίλους - γνωστούς	0,036
Πληροφόρηση από έντυπα ή άλλα μέσα	0,031
Επίδραση από φοιτητές - καθηγητές	0,049

Διάγραμμα 18: Συγκεντρωτικά υποκριτήρια επιλογής τμήματος για προπτυχιακές σπουδές φοιτητών ΤΕΙ Πειραιά

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί ένα καθοριστικό βήμα για τη μελλοντική πορεία στην καριέρα και στη ζωή ενός ανθρώπου. Γι' αυτό η απόφαση για την κατεύθυνση που θα έχει μία τέτοια επιλογή πρέπει να λαμβάνεται με μεγάλη περίσκεψη, σοβαρότητα και συνεκτίμηση συγκεκριμένων δεδομένων και καταστάσεων. Το είδος των σπουδών είναι αναγκαίο να επιλέγεται όχι παρορμητικά, αλλά με αυτογνωσία, με μακροπρόθεσμους στόχους, εφικτά οράματα και προσδοκίες.

Η γνώση των κυριότερων κριτηρίων επιλογής τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι πολύ σημαντική τόσο για τη χάραξη σωστής εκπαιδευτικής πολιτικής όσο και για την δράση όσων ασχολούνται με αυτήν.

Το σύστημα εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση οδηγεί πολλούς νέους σε τμήματα ΑΕΙ και ΤΕΙ που δεν ταιριάζουν με τις πραγματικές τους επιθυμίες και με τα ενδιαφέροντά τους. Σύμφωνα με έρευνα του Πανεπιστημίου Πατρών, το 73% των φοιτητών δήλωσε ότι σπουδάζει σε σχολή που δεν ήταν η πρώτη του προτίμηση και το 45% ότι έχει εισαχθεί σε σχολή που ήταν η τελευταία στις προτιμήσεις του. Βέβαια, είναι γεγονός ότι μέχρι σήμερα πολλές από τις δηλωμένες αυτές προτιμήσεις δεν είναι αποτέλεσμα κατάλληλου επαγγελματικού προσανατολισμού και πολύπλευρης ενημέρωσης του υποψηφίου, ιδιαίτερα όσον αφορά τις προοπτικές καριέρας (Κατσανέβας, 2002).

Με το σύστημα που καθιερώθηκε πρόσφατα, η δυνατότητα επιλογής των τμημάτων σχολών από τους υποψηφίους μετά την ανακοίνωση της βαθμολογίας τους στις πανελλήνιες εξετάσεις και το συνολικό αριθμό των μορίων που συγκεντρώνουν βελτίωσε την κατάσταση. Και αυτό γιατί έτσι μπορεί να επιτευχθεί ένας καλύτερος συνδυασμός των επιθυμιών με τις δυνατότητες εισαγωγής, για τις οποίες υπάρχει μια κατά προσέγγιση εκτίμηση που στηρίζεται στις βάσεις των τμημάτων από τον προηγούμενο χρόνο. Παρ' όλα αυτά, το πρόβλημα της εισαγωγής σε σχολές που ταιριάζουν με τα ενδιαφέροντα, τις κλίσεις, τις δυνατότητες και τις σχετικές επαγγελματικές προοπτικές υφίστανται ακόμη.

Τι είναι αυτό όμως που κάνει τους νέους να διαλέγουν μία σχολή και να απορρίπτουν άλλες;

Μπροστά στη μεγάλη απόφαση της επιλογής σπουδών που θα προκαθορίσει σε μεγάλο βαθμό το μέλλον του, ένας νέος οφείλει να συνεκτιμήσει το βαθμό δυσκολίας εισαγωγής σε σχέση με τις ατομικές βαθμολογικές του επιδόσεις.

Ένα άλλο ζήτημα που τίθεται είναι η περιοχή, ο τόπος όπου είναι εγκατεστημένο το τμήμα ή τα τμήματα των σχολών επιλογής του υποψηφίου. Όταν επιτυγχάνεται η εισαγωγή σε σχολή μακριά από την οικογενειακή εστία, τίθεται το ζήτημα των επιπλέον οικονομικών εξόδων που απαιτούνται, καθώς και οι όποιες ανησυχίες σχετικά με τη διαβίωση μακριά από το σπίτι, κάτι που κανονικά δε θα πρέπει να αποκλείεται υπό κανονικές και ελεγχόμενες συνθήκες (Κατσανέβας, 2002).

Οι επιλογές σπουδών πρέπει να γίνονται βασικά με τη συνεκτίμηση των ακόλουθων δεδομένων (Κατσανέβας, 2002):

- 1) Ενδιαφέροντα, κλίσεις, προσωπικότητα και δυνατότητες του υποψηφίου.
- 2) Βαθμός δυσκολίας εισαγωγής σε σχέση με τις ατομικές επιδόσεις του υποψηφίου.
- 3) Προοπτικές στην αγορά εργασίας των επαγγελμάτων που συνδέονται με τις επιλεγόμενες σπουδές.
- 4) Περιοχή όπου βρίσκεται το επιλεγόμενο τμήμα, σε σχέση με τον τόπο κατοικίας του υποψηφίου.

Στην προσωπική έρευνα που διεξήγαμε ανάμεσα σε 145 φοιτητές των ΤΕΙ Πρέβεζας και Πειραιά συμπεράναμε ότι για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πρέβεζας οι προσωπικοί παράγοντες έχουν τη μεγαλύτερη βαρύτητα ως κριτήριο επιλογής ανάμεσα στους ακαδημαϊκούς, οικονομικούς και ενημέρωσης-πληροφόρησης.

Πιο αναλυτικά από τους ακαδημαϊκούς παράγοντες, το σημαντικότερο κριτήριο είναι η δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών που παρέχει το τμήμα σπουδών, ενώ από τους οικονομικούς παράγοντες θεωρούν το οικογενειακό εισόδημα. Η ποιότητα της φοιτητικής ζωής είναι το σημαντικότερο κριτήριο από τους προσωπικούς παράγοντες ενώ η επίδραση από τους καθηγητές-φοιτητές κατέχει την πρώτη θέση στους παράγοντες πληροφόρηση- ενημέρωση.

Γενικά, οι φοιτητές του ΤΕΙ Πρέβεζας θεωρούν ως το σημαντικότερο κριτήριο για την επιλογή τμήματος σπουδών την ποιότητα της φοιτητικής ζωής και ακολουθεί

το μέγεθος της πόλης σπουδών και η επιλογές που θα έχουν στον ελεύθερό τους χρόνο.

Ωστόσο, δεν θεωρούν σημαντικό κριτήριο επιλογής, ανάμεσα στις τέσσερες κατηγορίες κριτηρίων, την πληροφόρηση – ενημέρωση που θα έχουν για ένα τμήμα σπουδών.

Αναλυτικότερα, αναφορικά με τους ακαδημαϊκούς παράγοντες δεν θεωρούν ως σημαντικό κριτήριο την ανάπτυξη έρευνας, ενώ από τα οικονομικά κριτήρια δεν θεωρούν σημαντικό την ύπαρξη φοιτητικής λέσχης. Τέλος δεν θεωρούν σημαντικό κριτήριο τη δυνατότητα αθλητικών εγκαταστάσεων καθώς και την πληροφόρηση από έντυπα ή άλλα μέσα.

Όσο αναφορά τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά, το πιο σημαντικό κριτήριο είναι ο οικονομικός παράγοντας και στη συνέχεια οι προσωπικοί παράγοντες. Και εδώ, όπως και στους φοιτητές του ΤΕΙ Ηπείρου το λιγότερο σημαντικό κριτήριο είναι η πληροφόρηση-ενημέρωση.

Αναλυτικότερα, από τους ακαδημαϊκούς παράγοντες, το σημαντικότερο κριτήριο είναι η δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών ενώ από τους οικονομικούς παράγοντες είναι το οικογενειακό εισόδημα. Επίσης, από τους προσωπικούς παράγοντες το σημαντικότερο είναι η ποιότητα της φοιτητικής ζωής. Παρατηρούμε λοιπόν ότι οι φοιτητές και των δύο ΤΕΙ έχουν ως σημαντικότερα τα ίδια κριτήρια όσο αναφορά τους ακαδημαϊκούς, οικονομικούς και προσωπικούς παράγοντες.

Εκεί που διαφοροποιούνται είναι στον παράγοντα ενημέρωση-πληροφόρηση όπου το σημαντικότερο κριτήριο είναι για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά είναι η ιστοσελίδα του Τμήματος.

Οι λιγότεροι σημαντικοί παράγοντες είναι από τους ακαδημαϊκούς το prestige του τμήματος, από τους οικονομικούς η ύπαρξη φοιτητικής λέσχης, από τους προσωπικούς η δυνατότητα αθλητικών εγκαταστάσεων και από την ενημέρωση – πληροφόρηση την πληροφόρηση από έντυπα ή από άλλα μέσα.

Γενικά για τους φοιτητές του ΤΕΙ Πειραιά το σημαντικότερο κριτήριο για την επιλογή τμήματος για προπτυχιακές σπουδές αποτελεί η ποιότητα της φοιτητικής ζωής και ακολουθεί η επίδραση της οικογένειας και το οικογενειακό εισόδημα που καταλαμβάνουν την ίδια βαρύτητα και τα δύο κριτήρια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Amundson E. Norman, Harris-Bowlsbe JoAnn et Niles G. Spencer (2008) *Βασικές αρχές Επαγγελματικής Συμβουλευτικής, Διαδικασίες και Τεχνικές*, Αθήνα: Rossili.
- 2) Κατσανέβας Θ., (2002), *Η μετεξέλιξη των Επαγγελματιών και το μέλλον της εργασίας*, Αθήνα.
- 3) Κατσανέβας Θ., (2003) *Επαγγέλματα του μέλλοντος και του παρελθόντος*, Αθήνα: Πατάκη.
- 4) Κωνσταντίνου Χ.Ι. (1994) *Το Σχολείο ως Γραφειοκρατικός Οργανισμός και ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού σ' αυτό*, Αθήνα: Συμυρνιωτάκη.
- 5) Ναυτική Εκπαίδευση, Νοέμβριος 2010, Επιτελική Σύνοψη Έρευνας, Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Στατιστικής.
- 6) Ξωχέλλης Π., (1991) *Παιδαγωγική του σχολείου*, Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- 7) Παπαηλίας Θ., (2002) *Εκπαιδευτικό σύστημα και αγορά εργασίας*, Αθήνα: Σταμούλης.
- 8) Παπακωνσταντίνου Γ., (2003) *Προσφορά και Ζήτηση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Η περίπτωση του Πανεπιστημίου*
- 9) Χατζηπαναγιώτου Π., (2001) *Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών: ζητήματα οργάνωσης, σχεδιασμού και αξιολόγησης*, Αθήνα: Τυπωθήτω.
- 10) Χαραλαμπίδου Μ., (2008) *Το φαινόμενο της υπο-αντιπροσώπησης των κοριτσιών στις τεχνολογικές σχολές. Συγκριτική μελέτη της Σχολής των Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Ηλεκτρονικών Υπολογιστών του ΑΠΘ και της Σχολής της Ελληνικής Φιλολογίας του ΑΠΘ*, Ρόδος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- 11) Χατζηπαναγιώτου Π., (2003) *Η Διοίκηση του σχολείου και η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων*, Θεσσαλονίκη: Αδελφών Κυριακίδη α.ε.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

- 1) <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7>

- 2) http://www.minedu.gov.gr/publications/docs2014/ekpaideutiko_sistema_sxedigramma.pdf
- 3) <http://www.news.gr/oikonomia/agora-ergasias/article/43654/epiloges-spoydon-kai-prooptikes-ton-epaggelmaton-s.html>
- 4) <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=334550>